# КОСМОС ҚАҲРАМОНЛАРИГА ШОН-ШАРАФЛАР!

## МОСКВА ВАЛЕНТИНА ТЕРЕШКОВА ВА ВАЛЕРИЙ БИКОВСКИЙНИ ЧЕКСИЗ ҚУВОНЧ, ЗЎР ТАНТАНА БИЛАН КУТИБ ОЛДИ


БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ БИРЛАШИНГИЗ!

# ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

10-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 124 (2415).

23 ИЮНЬ ЯКШАНБА 1963 ЙИЛ

БАҲОСИ 3 ТИИН

## ҚИЗИЛ МАЙДОНДА МИТИНГ

«Восток-5» кемасини бошқараётган янги совет космонавти В. Ф. Биковский Коинотга штурм бошлаганлиги хакида радио бутун дунёга хабар қилган пайтдан бошлаб Москва шу кунни кутар эди. Москваликлар айниқса хурсанд, чунки Валерий Биковский — москвалик, уларнинг юртдоши.

«Самовий биродарлар» нинг «самовий синглиси» — жаҳонда биринчи космонавт киз В. В. Терешкова пайдо бўлганлиги ҳақидаги хабарни ҳамма зўр ҳаяжон билан эшитди. Валентина Терешкова «Восток-6» кемасида Валерий Биковский билан айни бир вақтда космосга мислсиз парвоз килди.

Кремлда КПСС Марказий Комитети Пленумининг мажлислари ўтаётган кунларда улуғвор космик эпопея муваффақиятли тугалланди. Пленум қатнашчилари — барча қардош республикаларнинг вакиллари космонавтларнинг эсон омон ерга қўнганликларини биринчи бўлиб эшитиб, уларни самимий табрикладилар.

Мана, 22 июнь куни ҳам етиб келди. Қадимий пойтахтимизга назар ташласангиз, у ёшариб кетганга ўхшайди. Ҳамма жойда катта байрамларда бўлганидек қизил байроқлар. Ҳамма жойда шиорлар, плакатлар, космонавт қаҳрамонларга табрик сўзлари. Ёз ёмғири билан ювилган Москвамиз ғоят ясанган эди.

Ҳақли равишда «космонавтлар трассаси» деб аталган Ленин проспекти бўйлаб эрталабданоқ машиналар Внуково аэродроми томон ғизиллаб ўта бошлади.

Внуково аэропорти янги ойнавон павильонининг пештоқида В. И. Ленин, Н. С. Хрущчев, В. Ф. Биковский, В. В. Терешкова портретлари; Ватан фанига, Советлар мамлакати тарихида янги ажойиб саҳифа очган кишиларга қарата табрик сўзлари ёзилган шиорлар.

КПСС Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар, партия Марказий Комитети Пленумининг бошқа қатнашчилари, СССР ва РСФСР министрлари, СССР, Россия Федерацияси, бошқа иттифоқчи республикалар Олий Советларининг депутатлари, Совет Иттифоқи маршаллари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари аэродром майдонида турибдилар.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущчев, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, В. В. Шчербицкий, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосарлари, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари, космонавт учувчилар Ю. А. Гагарин, Г. С. Титов, А. Г. Николаев, П. Р. Поповичлар космосни забт этувчиларни кутиб олиш учун келдилар.

Сизларни табриклайман. Сафларингиз кенгайди, деди Н. С. Хрущчев, тўрт «самовий биродарлар»нинг қўлларини қисиб.

Валерий Биковский билан Валентина Терешковани кутиб олувчилар орасида космик кемани яратган, бутун мураккаб аппаратларнинг пухта ишлашини, кемаларнинг космосдан Совет Иттифоқидаги белгиланган районларга қайтишини таъминлаган ажойиб олимларимиз ва конструкторларимиз бор. Барча совет кишилари сингари қудратли космик техникани яратувчилар учун ҳам бугун катта байрам.

Дипломатик корпус аъзолари ҳам шу ерда.

Космонавтлар тушган «ИЛ-18» самолёти аэродромга яқинлашаётгани радио орқали эълон қилинади. Бизга маълум бўлишича, Валентина Терешкова билан Валерий Биковский шу пайтда москваликларга радиограмма юборганлар. Бу радиограммада айтилишича, бир неча минутдан кейин ажойиб «ИЛ-18» самолётида улар пойтахтга келишларини билиб, қалблари зўр шодлик билан тўлиб-тошган.

Соат 14 дан 48 минут ўтганда ғоят катта металл қуш аэропортнинг бетон йўлига оҳиста келиб қўнади. Авиация маршининг оҳанги янграйди. Самолёт ёнига муҳташам трапни олиб борадилар.

... Бундан сал илгари биз партия ва ҳукумат раҳбарлари билан космонавтларнинг қариндошлари ўртасидаги ҳаяжонли, самимий учрашувнинг шоҳиди бўлган эдик.

Н. С. Хрущчев, А. И. Микоян, А. Н. Косигин, М. А. Суслов ўртоқлар Валерий Биковский ва Валентина Терешкованинг ота-оналари ва қариндош-уруғлари ёнига келадилар. Никита Сергеевич Валерийнинг онаси — Клавдия Ивановна ва отаси — Фёдор Федотовични, Валентинанинг онаси — Елена Федоровнани кучоқлаб, қаттиқ ўпади. Н. С. Хрущчев уларни самимий табриклайди, уларга сиҳат-саломатлик ва узоқ умр тилайди. Никита Сергеевич Биковскийнинг рафиқаси — Валентина, унинг синглиси Маргарита, Терешкованинг укаси ва опаси — Владимир ва Людмилаларнинг қўлини қисиб кўришади. Клавдия Ивановна Биковская ва Елена Федоровна Терешкова ҳаяжонланиб, Никита Сергеевичга ташаккур айтадилар.

Н. С. Хрущчев улардан ўзларини қандай ҳис қилаётганликларини, ўз фарзандлари учун қанчалик ҳаяжонланганликларини сўрайди «Ҳамма иш яхши бўлишини билсак ҳам, бир оз ҳавотир бўлдик, — деди Елена Федоровна.— Энди эса, ҳаммаси ўтиб кетди. Ҳозир биз шу қадар хурсанд ва бахтиёрмизки, буни ифодалаш учун сўз топиш ҳам қийин».

Н. С. Хрущчевни Ярославлдаги «Красний Перекоп» комбинати партқомининг секретари Валентина Федоровна Усова билан таништирадилар.

.. Марш овозлари янграйди. Лайнернинг эшиги очилади ва биз биринчи бўлиб Валя Терешковани кўрамиз. У, қора кўйлак-костюм кийиб олган. Унинг кетидан Валерий Биковский чиқади. Улар трапдан ерга тушиб, қизил гилам тўшалган йўлдан минбарга қараб борадилар.

Н. С. Хрущчевга аввал Валерий Биковский рапорт беради. Шу пайтда унинг гапини бутун дунё тинглар эди. Валентина Терешкова ҳаяжонини яшира олмасдан рапорт сўзларини айтади.

### ВАЛЕРИЙ БИКОВСКИЙ РАПОРТИ

Ўртоқ Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси!

Коммунистик партия Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг топшириғи бажарилганлигини Сизга маълум қилиш билан хурсандман.

Космосга қилинган беш суткалик парвоз мувафақиятли тугалланди.

«Восток-5» кемасидаги барча асбоблар ва бошқарув аппаратлари тўхтовсиз ишлаб турди.

Ўзимни жуда яхши ҳис қилмоқдаман.

Орбита бўйлаб ва планеталараро қилинадиган янги парвозларга тайёрман.

Подполковник **БИКОВСКИЙ**.

### ВАЛЕНТИНА ТЕРЕШКОВА РАПОРТИ

Ўртоқ Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси!

Коммунистик партия Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг фахрли топшириғи бажарилганлигини Сизга маълум қилиш билан бахтиёрман.

«Восток-6» космик кемасининг парвози муваффақиятли тугалланди.

Кемадаги барча приборлар ва системалар пухта ишлаб турди.

Ўзимни жуда яхши ҳис қилаяпман.

Жонажон Коммунистик партиямиз ва ҳукуматимизнинг янги топшириғини бажаришга тайёрман.

Космонавт **ТЕРЕШКОВА**.

Совет Иттифоқи гимни янграйди. Аэродром майдонида ўрнатилган тўплар 21 марта ўқ узиб, салют берадилар.

Никита Сергеевич Валерий Биковский билан Валентина Терешковани оталарча қучоқлаб ўпади. Космонавтлар ғоят ҳаяжонланиб, миннатдорчилик сўзларини айтадилар. Мана улар ота-оналари ва қариндошларининг қучоқларига ташланадилар. Партия ва ҳукумат раҳбарлари қаҳрамонларни самимий табриклайдилар, уларнинг қўлларини дўстона қисиб кўришадилар.

Ўртоқ Н. С. Хрущчев, В. Терешкова ва В. Биковский минбардан тушиб, меҳнаткашлар вакиллари томон йўл оладилар. Уларни «ура!», «Валя! Валюша!» деган хитоблар билан кутиб оладилар. Ҳамма баравярига: «Баракалла! Қойил!» деб хитоб қилади. Москваликлар гулдасталар ва байроқларни баланд кўтарадилар.

Қаҳрамонлар ойнавон павильон орқали юриб, машиналар томон борадилар. Гул шодалари билан безатилган машинага Н. С. Хрущчев, Валерий Биковский, Валентина Терешкова, қаҳрамонларнинг оналари ва Валерийнинг рафиқаси — Валентина чиқадилар.

Кўм-кўк дарахтлар ва бўталарга бурканган асфальт йўлдан автомобиллар катта кўчага чиқадилар. Яна қарсаклар янграйди, табрик овозлари эшитилади. Пойтахтга олиб борувчи бутун 30 километрлик йўлда қарсаклар ва табрик овозлари тинмай эшитилиб турди.

Космонавтларга қойил қолганликларини ва улардан фахрланаётганликларини билдириш учун колхозчилар, совхоз ишчилари, аҳоли яшайдиган пунктларнинг аҳолиси, санаторий ва дам олиш уйларида ҳордиқ чиқараётган кишилар йўл ёқасида тўпланишган.

Автомашиналар колоннаси одамлар билан лиқ тўла Ленин проспектига чиқади.

Н. С. Хрущчев, В. Ф. Биковский ва В. В. Терешкова бораётган автомобилда боғ гуллари ва дала чечакларидан ясалган ўнларча гулдасталар пайдо бўлади. Қаҳрамонларнинг бутун йўли гуллар билан қопланади.

Соат 16 га яқинлашган сари кишилар янада кўпроқ сабрсизлик билан соатларига қарашар эди. Мана ура садолари, табрик хитоблари янгради. Минглаpча шарлар осмонга кўтарилади, гулдасталар ташланади. Қаҳрамонлар тушган машиналар Кремль томон йўл оладилар. Бу машиналар босиб ўтган ўттиз километрлик йўл мобайнида табассум ва гуллар билан кутиб олинди.

Улар космосга парвоз қилишларидан сал илгари бу ерда бўлишган эди. Улар Қизил майдонда бир неча минутгина бўлдилар. Улар бу ерга оғир юлдуз сафари учун куч олиш мақсадида келган эдилар. Бу космонавтларимиз учун традиция бўлиб қолган. Дастлабки космонавтларимиз ўз шонли йўлларини шу ерда, Кремль деворлари ёнидан бошлаб, шу ерда тамомлаганлар. Бугун эса, Ердаги ёқут юлдузлар яна икки космос ғолибини — Валерий Биковский ва Валентина Терешковани тантанали кутиб олиш маросимини ёритиб тургандек туюлади.

Бугун Қизил майдонда москваликлардан ташқари шаҳримизнинг кўпгина меҳмонлари ҳам бор. Улар орасида ҳамма қитъаларнинг вакиллари — жаҳон хотин қизлар форумининг делегатлари турибди.

Курантлар тўрт марта бонг урди. Айни вақтда майдоннинг ҳамма томонларида қарсаклар бошланиб кетди. Мавзолей минбарига Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлари чиқадилар.

Минбарда бутун космонавтлар оиласи тўпланди. Бугун бутун мамлакат шарафлаётган Валя Терешкова ва Валерий Биковский билан бир қаторда Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Павел Попович турибди.

Совет халқининг янги шонли ғалабасига бағишланган Москва меҳнаткашлари вакилларининг митингини КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Н. Г. Егоричев очади.

Митинг қатнашчилари В. Ф. Биковский ва В. В. Терешкова нутқларини қизғин кутиб оладилар. Митингда ўртоқ Н. С. Хрущчев ёрқин нутқ сўзлади.

*(Бу нутқлар газетанинг иккинчи бетида босилган).*

**К. БЕЛОВ, М. ГЕРАСИМОВ, Н. ЖЕЛЕЗНОВ, Б. ЛУКЬЯНОВ, М. ПАНЧЕНКО, П. РОГОЗИНСКИЙ, А. СЕРБИН, Т. СТРИКОВСКАЯ, Е. ХОРЕВА.**
**(ТАСС махсус мухбирлари).**

КПСС Марказий Комитетининг Секретари Л. И. БРЕЖНЕВ.

КПСС Марказий Комитетининг Секретари Н. В. ПОДГОРНИЙ.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

### КОСМОНАВТ УЧУВЧИ ЎРТОҚ В. В. ТЕРЕШКОВАГА СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

«Восток-6» йўлдош кемасида космосда узоқ вақт парвоз қилганлиги учун жаҳонда биринчи космонавт учувчи қиз ўртоқ Валентина Владимировна **Терешковага Совет Иттифоқи Қаҳрамони** унвони берилиб, **Ленин** ордени ва **«Олтин Юлдуз»** медали топширилсин ҳамда Москва шаҳрида қаҳрамоннинг бронза бюсти ўрнатилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1963 йил 22 июнь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

### КОСМОНАВТ УЧУВЧИ ЎРТОҚ В. Ф. БИКОВСКИЙГА СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

«Восток-5» йўлдош кемасида космосда узоқ вақт парвоз қилганлиги учун космонавт учувчи ўртоқ Валерий Федорович **Биковскийга Совет Иттифоқи Қаҳрамони** унвони берилсин ҳамда **Ленин** ордени ва **«Олтин Юлдуз»** медали топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1963 йил 22 июнь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

### ЎРТОҚ В. В. ТЕРЕШКОВАГА «СССР КОСМОНАВТ УЧУВЧИСИ» УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

«Восток-6» йўлдош кемасида узоқ давом этган космик парвозни амалга оширганлиги учун Совет Иттифоқи граждани ўртоқ Валентина Владимировна **Терешковага «СССР космонавт учувчиси»** унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1963 йил 22 июнь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

### ЎРТОҚ В. Ф. БИКОВСКИЙГА «СССР КОСМОНАВТ УЧУВЧИСИ» УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

«Восток-5» йўлдош кемасида узоқ давом этган космик парвозни амалга оширганлиги учун Совет Иттифоқи граждани ўртоқ Валерий Федорович **Биковскийга «СССР космонавт учувчиси»** унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль.
1963 йил, 22 июнь.

## КАТТА КРЕМЛЬ САРОЙИДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

МОСКВА. 22 июнь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети бугун Катта Кремль саройида космик кемаларнинг космик фазода бир неча кун биргаликда парвоз қилишини таъминлаган совет олимлари, конструкторлари, инженерлари, техниклари ва ишчиларининг, космонавт учувчи Валерий Федорович Биковский ва жаҳонда биринчи космонавт қиз Валентина Владимировна Терешкованинг буюк зафари шарафига қабул маросими ўтказдилар.

Қабул маросимида Коммунистик партия ва Совет давлатининг раҳбарлари, СССР ва иттифоқчи республикалар Олий Советларининг депутатлари, космонавт учувчилар, жамоатчилик вакиллари ҳозир бўлдилар.

## Н. С. ХРУЩЧЕВНИНГ ШВЕЦИЯ, НОРВЕГИЯ ВА ДАНИЯГА ҚИЛАДИГАН САФАРИГА ДОИР

Швеция, Норвегия ва Дания ҳукуматлари СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрущчевни Швеция, Норвегия ва Данияга расмий визит билан келишга таклиф қилганликларига асосланиб, Н. С. Хрущчев бу мамлакатларга Совет ҳукуматининг бошлиғи учун қулай бўлган пайтда келса яхши бўлур эди, деб истак билдирдилар.

Н. С. Хрущчев Швеция бош министри жаноб Эрландер, Норвегия бош министри жаноб Герхардсен, Дания бош министри жаноб Краг ва бу мамлакатларнинг бошқа давлат арбоблари билан шахсан учрашиш, шунингдек Швеция, Норвегия ва Дания халқларининг ҳаёти ва меҳнати билан танишиш мақсадида бу мамлакатларга расмий визит билан бориш имкониятидан миннатдорчилик билан фойдаланажагини Швеция, Норвегия ва Дания ҳукуматларига хабар қилди.

Келишувга мувофиқ, СССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ Н. С. Хрущчевнинг Швеция, Норвегия ва Данияга тахминан келгуси йил кўкламида бориши мўлжалланади. Визитнинг аниқ вақти дипломатик йўл билан қўшимча суратда келишиб олинади. (ТАСС).

# ҚИЗИЛ МАЙДОНДА МИТИНГ

## ЎРТОҚ В. Ф. БИКОВСКИЙ НУТҚИ

Қадрли ўртоқлар!
Азиз Никита Сергеевич!
Дўстлар!

Аввало, самимий кутиб олганлигингиз учун, «Восток-5» ва «Восток-6» космик кемаларининг бир неча кунлик биргаликда парвози тугаллангандиги муносабати билан қизғин табрикларингиз учун сизларга ташаккур айтишга рухсат этгайсиз.

Сизларнинг доимий эътиборингиз ва самимий ғамхўрлигингиз биз космонавтлар учун шундай ажойиб куч бўлдики, бу куч бизларга Коинотнинг чексиз фазоларида мадад бериб турди, руҳимизнинг бардамлигини оширди, узоқ давом этадиган космик парвознинг муваффақиятли амалга оширилишига ишончимизни мустаҳкамлади.

Сизларга яхши маълумки, парвозим тўғрисида мен космосдан шахсан Никита Сергеевичга телефон орқали доклад қилдим ва унинг «... белгиланган программа бўйича парвозни эсон-омон тугаллаш ва жонажон Еримизга келиб қўниш» ҳақидаги яхши тилаклари менинг топшириқни бажаришим учун янги куч бағишлади.

Ҳозир шу минбардан туриб, жонажон Коммунистик партияга, совет халқига, қадрдон Никита Сергеевич **Хрушчевга** коммунистлар улуғ партияси Марказий Комитетининг ва Совет ҳукуматининг топшириғи, Ватанимизнинг топшириғи муваффақиятли бажарилганлиги ҳақида ахборот бериш билан бахтиёрман.

Бугун, Ватанимиз пойтахти — қадимий Москвада тантанали ва унутилмас учрашув куни бир неча кунлик космик парвозни амалга оширишдан иборат юксак шараф менга — Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзининг аъзосига кўрсатилгани учун мен жонажон Коммунистик партияга, Совет ҳукуматига энг чуқур, энг самимий ташаккуримни айтаман.

Мен космосда Коммунистик партия Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Никита Сергеевич **Хрушчев**дан менинг Ленин партияси сафига қабул қилиш ҳақидаги илтимосим кўриб чиқилганлиги ва мен улуғ Совет Иттифоқи Коммунистик партияси сафига қабул қилинганлигим ҳақида хабар олдим.

Мен ишонтириб айтаманки, **КПСС** аъзоси деган юксак номни шараф билан оқлайман.

Қадрли ўртоқлар, мен ҳамма космонавт учувчи дўстларим сингари шу нарсани жуда яхши тушунаманки, тугалланган парвозни фақат бизнинг шахсий муваффақиятимизгина дейиш сира мумкин эмас.

Космосга дастлабки парвозлар сингари бизнинг космосга қилган саёҳатимиз ҳам бутун совет халқи буюк жасоратининг, ишчилар синфининг илғор кишилари, **улуғ Ленин** ҳамда у барпо қилган қудратли, енгилмас Коммунистик партия бошлаб берган тарихий жасоратнинг яна бир конкрет ифодасидир.

Улуғ **Ленин** партияси бошчилигидаги халқимизнинг ижодий меҳнати ва даҳоси Ватанимиз учун чексиз уфқларни очиб бермоқда. Шунинг учун ҳам совет кишилари тинчлик учун қунт билан кураш олиб бормоқдалар. Бироқ, Ватанимиз халқлари ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари империалистларнинг найрангларини ҳисобга олиб, тинчликни сергаклик билан қўриқлаб турибдилар, юксак даражадаги ҳушёрликни ва доимий ҳарбий тайёргарликни сақлаб турибдилар.

Мен яна ва яна бир марта доно Коммунистлар партиямизга ва унинг Марказий Комитетига қизғин ташаккур айтаман, атоқли олимларимиз ва конструкторларимиз, ташаббускор ва заковатли инженерларимиз ва техникларимиз, талантли мастерларимиз ва ишчиларимиз, бизларга таълим берган мутахассислар — учувчилар, инженерлар, парашютчилар, врачларга — жуда ақлли машиналар яратган, бизларни парвозга тайёрлаган ва хавфсизлигимизни таъминлаган, улуғ социалистик Ватанимиз шарафига жасорат кўрсатиш учун илҳомлантирган ҳамма кишиларга ташаккур айтаман.

Сизларга катта, самимий раҳмат!

Дўстлар! Сизларга маълумки, бизнинг парвозимиз нормал ўтди. Юлдузлар сари космик йўлларни очиб берган СССРнинг биринчи космонавт учувчилари, бизнинг дўстларимиз ва ўртоқларимиз Юрий **Гагарин**, Герман **Титов**, Андриян **Николаев** ва Павел **Попович** бизларга ўзларининг бебаҳо тажрибаларини айтиб бердилар. Биз ана шу тажриба билан қуролланиб, космик парвоз вақтида ишонч билан ҳаракат қилдик.

**Николаев** ва **Поповичлар**нинг группа бўлиб учишларидан кейин ўтган ўн ой мобайнида совет фани янги маълумотлар ва янги хулосалар билан бойинди. Бу эса, парвозимизни янада юксак илмий даражада ташкил қилиш ва ўтказиш имконини берди. «Восток-5» ва «Восток-6» космик кемаларининг парвози Ватанимиз фани ва техникаси узлуксиз ва тез ўсаётганлигини, уларнинг космосни ўзлаштириш соҳасидаги устунлиги ва биринчилигини кўрсатувчи янги ёрқин далилдир.

Шуни айтиш айниқса ёқимлики, менинг космосда анча вақт якка ҳолда бўлишимнинг мукофотига орбитада Валентина **Терешкова** сингари гўзал бир йўлдош пайдо бўлди.

Биз аниқ белгиланган вақтда ва аниқ белгиланган жойда, эски вақтларда айтганларидек, бахтли юлдуз остида учрашдик. Бу биринчи ва одатдагидан ташқари учрашув — космосдаги учрашув бўлди.

Космосда 119 соатдан кўпроқ бўлган вақтимда «Восток-5» мен учун уй ва иш кабинети, дам олиш жойи ва лаборатория бўлди. Лекин мен ўзимни Ватандан ажралган ҳолда ҳис қилмадим. Космик алоқа жуда яхши ишлаб турди.

Ўртоғим Валентина **Терешкова** бошқарган «Восток-6» космик кемаси орбитага чиқиши билан «Чайка» позивнойи билан муттасил радио алоқаси ўрнатилди ва бу алоқа давом этиб турди.

«Восток-5» уч миллион уч юз минг километрдан кўпроқ масофани босиб ўтди.

Бизнинг биргаликдаги парвозимиз — космик фазони эгаллаш босқичларидан биридир. Космик фазони эгаллаш КПСС тарихий XXII съезди қабул қилган Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Программасида кўзда тутилган гоят катта илмий ва халқ хўжалик вазифасидир.

Космик фазони атайин ифлос қилиш йўлидаги ҳар қандай уринишлар — фазода атом бомбасини портлатиш ва миллионларча махсус игначаларни сочиб юбориш космосни эгаллашни қийинлаштиради. Шунинг учун жаҳон халқлари бу ҳаракатларни қатъий қораламоқдалар ва биз — совет космонавтлари бу овозга қўшиламиз.

Қадрли ўртоқлар! Биз космик рейсни Ватанимиз пойтахти Москвада Коммунистик партия Марказий Комитетининг навбатдаги Пленуми ишлаб турган ажойиб кунларда тугалладик. Пленум коммунизм қурилиши авж олдирилган даврда партия идеология ишининг энг муҳим масалаларини муҳокама қилди. Пленум партия ва бутун совет халқининг ғоявий ҳаётида катта воқеадир. Биз ўз парвозимизни Коммунистик партия Марказий Комитетининг Пленумига бағишлаймиз.

Мен шу қадар унутилмас самимий учрашувдан ғоят ҳаяжондаман. Халқнинг муҳаббати бизларни руҳлантиради, бизларга янги куч бағишлайди, битмас-туганмас ғайрат бағишлайди. Биз, совет космонавт учувчилари ҳам қарздор бўлиб қолмаймиз.

Ўз номимдан ва барча космонавт ўртоқларим номидан сизларни, қадрли москваликлар, ишонтириб айтаманки, жонажон партиямизнинг, севикли Совет ҳукуматимизнинг ҳар қандай топшириғини бажаришга тайёрмиз.

Яшасин коммунизм қураётган улуғ совет халқи — яратувчи ва қаҳрамон халқ!

Совет Иттифоқининг доно Коммунистик партиясига ва унинг Никита Сергеевич **Хрушчев** бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитетига шон-шарафлар!

## ЎРТОҚ В. В. ТЕРЕШКОВА НУТҚИ

Азиз ўртоқлар!
Дўстлар!
Азиз Никита Сергеевич!

Мен каби совет аёлига — Ярославлдаги «Красний Перекоп» тўқимачилик комбинатининг ишчисига катта ишонч билдирилиб, космосда узоқ вақт парвоз қилиш хизмати топширилгани учун Коммунистик партия ленинчи Марказий Комитетига, жонажон Совет ҳукуматига зўр ҳаяжон туйғулари билан чин кўнглимдан ташаккур изҳор қиламан.

Тадқиқот ишлари юзасидан белгиланган программа тўла бажарилганлигини сизларга маълум қилиш билан бахтиёрман. «Восток-6» космик кемаси Ер планетаси атрофини 48 мартадан кўпроқ айланиб чиқиб, салкам икки миллион километр йўл босиб, «Восток-5» кемаси каби ўз парвозини муваффақиятли тугаллади.

Ажойиб кемадаги барча системалар ва аппаратлар стартдан бошлаб, ерга қўнишгача пухта ишлаб турди. Мен парвоз вақтида ўзимни жуда яхши ҳис қилдим. Аммо, шу нарсани очиқ айтаманки, катта жавобгарлик, космик парвозда мен ҳали ҳис қилиб кўрмаган номаълум кечирмалар мени ҳаяжонлантирмай қололмас эди. Аммо, техникамизнинг мустаҳкамлигига тўла ишончим, махсус машқ қилиб, таълим олганлигим, Ватан олдидаги юксак бурчни ҳис этишим бутун ирода ва ғайратимни топшириқни коммунистга муносиб тарзда бажаришга сафарбар қилишим учун менга ёрдам берди.

Севикли Ватандан узоқда, Коинот фазоларида уч кечаю-уч кундуз бўлиб барча қитъалар, денгиз ва океанлар устидан учиб ўтганимизда космосдаги биродарим Валерий **Биковский** каби мен ҳам ўзимни ёлғиз деб ҳис этмадим. Барча совет кишилари бизнинг парвозимизни қандай зўр эътибор ва ҳаяжон билан кузатиб турганликларини билар эдик, ҳар лаҳзада ҳис этиб турар эдик, совет кишилари қалбининг ҳароратини, уларнинг оташин муҳаббатини сезар, оқ йўл тилаб айтган гапларини эшитиб турар эдик. Коммунистик партия, Ватан, улуғ совет халқи бу қадар мураккаб парвозни амалга ошириш учун бизга куч ва қанот бағишладилар. Парвознинг биринчи куни Никита Сергеевич **Хрушчевнинг** мен билан оталарча гаплашганлиги мени тўлқинлантириб юборди ва топшириқни муваффақиятли бажариш учун мени мардона ва фидокорона ҳаракат қилишга илҳомлантирди.

Жаҳондаги хотин-қизлардан биринчи марта менга космосга парвоз қилиш каби катта шараф кўрсатилганлигидан бениҳоя хурсандман. Мени тарбиялаб ўстирган, ажойиб космик кемани космик фазоларга олиб чиқишни менга ишониб топширган жонажон Коммунистик партиядан, Совет ҳукуматидан, халқимиздан умрбод миннатдорман.

Мен совет космонавтларининг шонли отрядига мансуб бўлишим билан фахрланаман.

Қаҳрамон космонавтларимиз Юрий **Гагарин**, Герман **Титов**, Андриян **Николаев**, Павел **Попович** ва Валерий **Биковскийлар** кетидан совет аёли космосни штурм қилишга отланди. Эндиликда эркакларимиз космосда ҳам ёлғиз эмаслар. Улар космосда ҳам хотин-қизларнинг дўстона мададини ҳис этсинлар.

Азиз ўртоқлар, мен мансуб бўлган авлод Совет ҳокимияти йилларида туғилиб ўсди ва тарбияланди. Кекса авлодга мансуб кишиларнинг, қаҳрамон коммунистлар армиясининг ишлари ҳаётимизнинг идеаллари бўлиб келди ва ҳамиша шундай бўлиб қолади. Паша **Ангелинанинг** меҳнат зафарлари, Марина **Раскованинг** қаҳрамонлиги, Зоя **Космодемьянскаянинг** мардлиги ва жасорати, Валентина **Гаганова** ва Надежда Григорьевна **Загладанинг** ва бошқа жуда кўп совет аёлларининг шон-шуҳрати ва меҳнатсеварлиги биз, хотин-қизларни меҳнат зафарларига отлантирди.

Никита Сергеевич жуда образли қилиб, бизда киши ўз меҳнати билан гўзал ва шуҳратлидир, деб тўғри айтди. Совет хотин-қизлари шундай шон-шуҳратга муносиб бўлишга интилмоқдалар. Улар коммунистик қурилиш ишига жуда катта ҳисса қўшмоқдалар, давлатни бошқаришда, мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида актив қатнашмоқдалар, халқ хўжалигида, фан, маданият, маориф соҳаларида ва ёш авлодни тарбиялаш соҳасида зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Мен парвоз қилганимда топшириқни мумкин қадар яхшироқ бажариш, севикли Ватан шон-шуҳратини ошириш, меҳнаткаш кишининг бахт-саодати ва ер юзида тинчлик манфаатлари йўлида ўз ҳиссамни қўшиш тўғрисида ўйлар эдим.

Биз, аёлларга тинчлик айниқса қадрлидир. Мен уруш нима эканлигини яхши биламан. Менинг отам фронтда севикли Ватанимизнинг шаън-шарафи, озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилаётиб ҳалок бўлди. Биз уч бола онамизнинг қўлида қолдик ва ана шу оғир жудоликнинг бутун мусибатларини бошдан кечирдик. Аммо, Коммунистик партия ва Совет ҳукумати ўзимизни ўнглаб олишимизга ёрдам бердилар, коммунизмнинг муносиб бинокорлари бўлиб етишувимиз тўғрисида ғамхўрлик қилдилар.

Уруш миллион-миллион кишиларнинг бошига кулфат ва ғамғусса солишини ҳар биримиз яхши биламиз. Бизга уруш керак эмас, совет кишилари тинч ижодий меҳнат билан банддирлар. Шу сабабли совет халқи тинчлик учун, космик фазодан тинчлик мақсадларида фойдаланиш учун, ҳозирги замон илм-техника ютуқлари инсонга, унинг равнақ топиши ва бахтиёр бўлишига хизмат қилмоғи учун қатъий курашиб келмоқда.

Тинчлик учун курашда хотин-қизлар жуда катта роль ўйнайдилар. Бутун дунё хотин-қизларининг вакиллари ўзларининг Жаҳон форумини ўтказиш учун яқинда Москвадаги Съездлар саройига тўпланадилар. Ана шу Жаҳон форуми планетамизда тинчлик учун, бахтли ва қувноқ ҳаёт учун курашда катта воқеа бўлади.

Мен шу мўътабар минбардан туриб, Хотин-қизларнинг бўлажак жаҳон конгресси қатнашчиларига мурожаат қиламан ва конгресснинг ишида, ер юзида тинчлик учун олиб бораётган олижаноб курашларида катта муваффақиятларга эришувларини тилайман.

Азиз ўртоқлар! Ўртоқ **Биковский** ҳозиргина айтиб ўтганидек, биз ўз парвозимизни КПСС Марказий Комитетининг Пленумига бағишладик. Пленумнинг қарорлари янги кишини тарбиялашда жуда катта роль ўйнайди. Ана шу янги киши коммунизм қурилишидан иборат тарихий ишни тугаллаши ва коммунизмда яшаши керак.

Бугун совет кишилари Коинотнинг узоқ фазоларидан қайтиб келаётган космонавтларни тўртинчи марта кутиб олмоқдалар.

Бизнинг космосга қилган парвозларимиз бутун совет халқининг, коммунизм қураётган халқнинг зафаридир.

Биз парвозимизнинг бошидан тортиб охиригача кемаларимизнинг мустаҳкам эканлигига сира ҳам шубҳа қилмадик, чунки талантли совет халқининг заковати ва меҳнати ана шу кемаларда гавдаланганлигини билар эдик. Бу эса парвозни муваффақиятли тугаллашга бўлган ишончимизни янада оширди.

Олимлар, инженерлар, техниклар, ишчиларга, хуллас ажойиб ракеталаримизни ва космик кемаларимизни яратишда қатнашган ҳамма кишиларга, космосга қилган мураккаб саёҳатимизда бизни анжомлар билан таъминлаган ва шу саёҳатга тайёрлаган, ана шу масъулиятли топшириқни муваффақиятли бажаришимизни таъминлаган ҳамма кишиларга чин кўнгилдан қизғин миннатдорчилик изҳор қиламан.

Азиз Никита Сергеевич, бизларга, совет космонавтларига шахсан катта эътибор бериб, оталарча қилган ғамхўрлигингиз учун Сизга самимий раҳмат деймиз.

Азиз москваликлар, шодиёна кутиб олганлигингиз учун катта раҳмат.

Яшасин бизнинг улуғ социалистик Ватанимиз!

Яшасин коммунизм қураётган, бутун дунёда тинчлик иши учун ҳормай-толмай курашаётган улуғ совет халқи!

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига ва унинг Никита Сергеевич **Хрушчев** бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитетига шон-шарафлар!

## ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқлар!
Азиз москваликлар ва пойтахтимизнинг меҳмонлари!
Шу соатда Қизил майдонга қулоқ солаётган барча кишилар!
«Чайка» ва «Қарчиғай» исмли жонажон қаҳрамонларимиз, Валентина Терешкова ва Валерий Биковский!

Бугун, ўртоқлар, улуғ ва шодиёна айём — совет фани, техникаси, тафаккури, меҳнати ва қаҳрамонлиги ғалабасининг улуғ байрамидир! Биз космосга парвоз қилиб қайтган янги шавкатли қаҳрамонларимиз Валентина Владимировна Терешкова билан Валерий Федорович Биковскийни қизғин муборакбод қилдик.

Булар бизнинг фарзандларимиз, совет халқининг фарзандлари, совет халқи ёш авлодининг ажойиб намояндаларидир. Булар бизнинг коммунистчасига тобланган кишиларимиздир. Мана шундай кишилар ўз оталари ва оналари, акалари ва опалари Улуғ Октябрь кунларида баланд кўтарган революцион Қизил байроқни коммунизмнинг тўла ғалабаси сари олға ва олға элтаётганликлари билан ҳаммамиз фахрланмоқдамиз.

Қаҳрамон космонавтлар Валерий Федорович Биковскийни ва Валентина Владимировна Терешковани партия ва ҳукумат топшириғини аъло бажарганликлари ҳамда жонажон Диёримизга космосдан эсон-омон қайтиб тушганликлари билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Олий Совет Президиуми ва Министрлар Совети номидан, москваликлар ва бутун совет халқи номидан қизғин ва самимий табриклашга рухсат бергайсиз.

Сизларнинг шижоаткорлигингиз, азиз Валерий Федорович ва азиз Валентина Владимировна, асрлар бўйи яшайди, қўйилган мақсадга етиш учун курашда совет кишиларига довюраклик ва жасурликнинг сўнмас намунаси бўлади.

Космосга чиққан йўлимиз дастлабки олимлар космик кемалар яратиш, энг кучли двигателларни яратиш учун чертёж столларига энгашиб, электрон машиналар ёнига боришган вақтда бошлангани йўқ. Бу йўл космос қаҳрамонларимиз Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев, Павел Попович, Валерий Биковский ва биринчи космонавт қиз Валентина Терешкова ўзларининг мураккаб, масъулиятли машқларига киришмасдан анча илгари бошланган.

Космосга чиққан йўлимиз космонавтларнинг оталари ва оналари, совет кишиларининг кекса авлоди социализм пойдеворига дастлабки ғиштларни қўйган вақтдан бошланган. Биз бугун Валерий Биковскийнинг отаси Федор Федотович ва онаси Клавдия Ивановнани ҳурмат билан табриклаймиз, Валентина Терешкованинг онаси Елена Федоровнани табриклаймиз ҳамда унинг Ватан учун жангларда ҳалок бўлган отаси Владимир Аксеновичнинг хотирасини ҳурмат билан эслаймиз. Улар улуғ Ватанимизнинг муносиб гражданларини, космос қаҳрамонларини тарбиялаб етиштирдилар. Бунинг учун уларга шон-шарафлар!

Совет ҳокимияти ҳаётининг дастлабки йилларида биз космосни ўзлаштириш, юлдузлар сари парвоз қилиш сингари дадил вазифани ўртага қўя олмаган эдик. Биз биринчи трактор тўғрисида, шахта учун отбой болғачаси тўғрисида, биринчи автомобиль ва янги мартенлар ҳақида кўпроқ ўйлаган эдик. Лекин вақти-соати келиб, юлдузлар сари кўтарилишимизни совет кишилари билган ва бунга ишонган эдилар. Ватанимиз экономикаси ва маданиятини юксак чўққиларга кўтарамиз, деган мақсадда Советлар диёрининг қиёфасини батамом янгилаш йўлида улкан ишлар амалга оширилди. Айни ана шу чўққиларга кўтарамиз, деган мақсад билан миллион-миллион кишилар саводсизликни битириш мактаблари ва рабфакларнинг парталари ёнида илмфан сирларини ўргандилар, билимларни эгалладилар, тараққиётнинг порлоқ чўққиларига интилдилар. Шу сабабдан, ўйлаган режаларимизнинг ҳаммаси, орзу-армонларимизнинг ҳаммаси муқаррар суратда рўёбга чиқади, деган қатъий ишонч ҳаётимизда, кундалик меҳнатимизда ҳар бир совет кишисига энг муҳим нарса бўлса керак.

Валерий Биковский ва Валентина Терешкова маҳорат билан бошқарган «Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемасининг ажойиб парвози — совет халқининг, қудратли социалистик экономиканинг, совет фани ва техникасининг янги улуғвор ғалабаси, космосни штурм қилишда муҳим босқичдир.

Ўттизинчи йилларда атоқли совет учувчиси Валерий Чкалов Ер атрофида ёки, унинг ўзи айтганидек, «шарча» атрофида қўнмасдан учишни орзу қилганини бир эсингизга олинг, ўртоқлар. Ўша вақтда бу фақат журъаткор одамнинг орзуси эди. Ўша вақтда саноатимиз, фан ва техникамиз Ер теварагини қўнмасдан учиб чиқа оладиган кемани яратиб беришга ҳали қодир эмас эди. Энди бўлса Валерий Чкаловнинг адаши — Валерий Биковский планета атрофини 81 марта, Валентина Терешкова 48 марта айланди. Мана социализмнинг мўъжизакор кучи!

Бугунги кунда халқимиз мисли кўрилмаган ишларни қилмоқда. Валерий Биковский ва Валя Терешкова мисли кўрилмаган парвоз қилдилар. Валерий ўз космик биродарларининг шуҳратига ажойиб шуҳрат қўшди, азамат совет ёшларимизнинг намояндаси — жаҳонда биринчи қиз Валентина эса олис юлдузлар оламидан Ерни кўра олди. Космос қаҳрамонларига шон-шараф ва офарин!

Биз «Восток-5» ва «Восток-6» йўлдош кемалари парвоз қилган кунларнинг бошидан охиригача само океанининг ичкарисидан хушхабарларни, космонавтларнинг «Яхши!», «Жуда соз!», «Қойилмақом!» деган бардам овозларини эшитиб турдик. Улар ўзларининг ана шу қувноқ сўзлари билан ўз ҳол-кайфиятларини маълум қилдилар, йўлдош кемалардаги энг мураккаб аппаратларнинг пухта ва бенуқсон ишига баҳо бердилар.

Ҳа, бизнинг йўлдош кемаларимиз, дарҳақиқат, қанотли ажойиб лабораториялар, XX асрнинг асл мўъжизаси бўлиб совет халқининг ижодкор даҳосини, омилкорлиги ва маҳоратини гавдалантирмоқда.

Ажойиб космик кемаларни яратишга ўз ақл-заковати ва меҳнатини сарфлаган олимларни, конструкторларни, инженерларни, техникларни, ишчиларни, ҳамма одамларни Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Советининг топшириғига биноан, табриклашга, ана шу мураккаб парвозни таъминлаган кишиларнинг ҳаммасини табриклашга рухсат бергайсиз.

Азиз ўртоқлар, фанни, ракета техникасини ривожлантиришда сизларга янада катта муваффақиятлар, чин кўнглимдан сиҳат-саломатлик, бахт-саодат тилайман.

Тағин ҳам мукаммалроқ космик кемалар старт майдончаларимиздан космосга кўтариладиган, бу кемаларни совет космонавтлари Қуёш системасининг планеталари томон учириб борадиган кун узоқ эмаслигини биз биламиз ва бунга чуқур ишонамиз.

Бугун мамлакатимиз афсонавий парвоз қаҳрамонларини муборакбод қилмоқда. Лекин бу парвоз сеҳргарнинг «куф-суф»и билан осон ва жўн амалга ошган афсона эмас. Бизнинг ажойиб олимимиз, фан захматкаши Циолковский шундай парвозлар амалга ошириладиган ва ўз орзуси ушалган кунларгача етиб кела олмади. У, совет кишисининг, буюк ишларга қодир бўлган кишининг образини қандай тушунишини Москва партия комитетига етказиб қўйишни вафотидан сал илгарироқ илтимос қилган эди. У бундай деган эди: «Фақат одамлар, меҳнаткаш ва иродаси мустаҳкам одамларгина янги ҳаётни барпо этадилар. Мен умр бўйи,— деб таъкидлаган эди у,— янги ғалабалар ва муваффақиятларга интилиб келмоқдаман. Мана шу сабабдан, менинг дилимдаги гапни большевикларгина тушунмоқдалар».

Азиз космонавтларимиз Валентина Терешкова ва Валерий Биковский ўзларининг космик биродарлари қатори Циолковскийнинг орзусини батамом рўёбга чиқардилар. Улар ҳақиқатан ҳам янги ҳаёт барпо этаётган ўшандай меҳнаткаш ва мустаҳкам иродали кишиларнинг ўзидир. Булар коммунистлар, большевиклар ленинчи гвардиясининг содиқ ворислари.

Довюрак космонавтларимиз партияни, улуғ Ватанни дилга жо қилиб парвоз қилдилар. Сиз, Валерий Федорович, қалбингиз амри билан, космос бағридан мурожаат қилиб, ўзингизни Ленин партияси сафига қабул қилишни сўрадингиз. Марказий Комитет бу илтимосингизни қараб чиқди ва Сизни КПСС аъзолигига қабул қилиш тўғрисида қарор чиқарди. Сизни ҳаётингиздаги бу муҳим воқеа билан қизғин табриклайман. Сиз космосдаги қаҳрамонона жасоратингиз билан белгиланган мақсадга етиш йўлида ҳеч қандай ғовлардан қўрқмайдиган асл коммунист эканлигингизни кўрсатдингиз. Биз, большевиклар гвардияси орасида космосда парвоз қилаётган пайтда партия сафига қабул қилинган коммунистлар борлиги биз, кекса авлод вакилларини ҳам жуда мамнун қилди.

Сизларнинг биргаликдаги парвозингиз партия Марказий Комитети Пленуми ишлаб турган кунларга тўғри келди, бу Пленумда идеология ишига, барча совет кишиларини коммунизм руҳида тарбиялашга доир масалалар муҳокама қилинди. Пленум қатнашчилари сиз, космос қаҳрамонларини, баланд руҳ билан табрикладилар!

Биз ўз сафларида Валентина Терешкова билан Валерий Биковскийни тарбиялаган ленинчи комсомолимизни қутлаймиз. Валентина Терешкова, Валерий Биковский, Юрий Гагарин, Герман Титов, Андриян Николаев ва Павел Поповичларни ҳамнафас қилиб боғлаб турган битта ажойиб фазилат бор. Булар — замонамизнинг ёшлари, комсомол тарбиясини олган кишилар, коммунистлардир. Космик кемаларни ҳам, уларнинг двигателларини ҳам, ёқилғисини ҳам асосан ёшлар яратди, десам, каттароқ сирни билдириб қўймасам керак. Улар ҳаёт мактабини ўтган тажрибали ишчилар, олимлар, инженерлар ва техниклар билан биргаликда меҳнат қилмоқдалар.

Оталар ана шу авлодга революцион ишларнинг, Совет ҳокимиятини қўлга олиш учун, социализм ғалабаси учун курашнинг эстафетасини топширмоқдалар. 1917 йил Октябрида коммунизм ғалабаси учун кураш бошлаган оталар ва оналарнинг ишини давом эттириб, мана шу эстафетани олға ва олға элта беринг, деб кекса авлод кишилари бу эстафетани ана шундай фарзандларга топширмоқдалар. Космонавтларимизнинг жасорати сингари жасорат кўрсатишга тайёр турган ва уларга сидқидилдан ҳаваси келаётган бундай фарзандлар эса, миллион ва миллионлаб саналади. Булар асл қаҳрамонлар, ўз оталарига муносиб фарзандларимиз, революцион авлоддир.

Ана сизга, чет эллардаги бадхоҳларимиз қарғадек қағиллаб вайсаётган авлодлар конфликти. Мен буни авлодлар конфликти эмас, балки ҳам кекса, ҳам ёш авлодларнинг — битта ягона, ленинча йўлдан бораётган барча совет кишиларининг биргаликда қилаётган улуғвор меҳнати, деяр эдим.

Бугун янги самовий қаҳрамонларимиз, совет космонавтлари Валентина Терешкова билан Валерий Биковскийни тантанали суратда муборакбод қилар эканмиз, биз яна бир марта: совет ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонларга шон-шарафлар! Совет халқ интеллигенциясига шон-шарафлар бўлсин!— деб айтишимиз керак.

Биз космик самони забт этган ботир Валерий Биковскийни бугун муборакбод қилмоқдамиз. Валерий Федоровичнинг рафиқаси — Валентина Михайловнани қизғин табриклайман. У, Валерий Федорович учаётганда, космосдан келаётган хабарларга қулоқ соламан, деб неча-неча кунни ва тунни ташвиш билан бедор ўтказди. Валерий Федорович космик парвозда янги жаҳон рекорди қўйди: унинг кемаси 119 соат ичида 3 миллион 300 минг километрдан кўпроқ масофани учиб ўтди.

Шуни зўр мамнуният билан маълум қиламанки, Олий Совет Президиуми подполковник Валерий Фёдорович Биковскийга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонини бериш тўғрисида қарор қабул қилди ва унга космонавт учувчи унвонини берди. Шавкатли космонавтни ана шу олий ва муносиб мукофот билан қизғин табриклашга рухсат бергайсиз.

Олий Совет Президиуми Валентина Владимировна Терешковага Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонини берди. У ҳам космонавт учувчи деган унвонни олишга сазовор бўлди. Жаҳонда хотин-қизлар орасидан биринчи бўлиб ва тарихда биринчи марта космосга парвоз қилган ажойиб шавкатли қизимизнинг образи асрлар бўйи сақланиб қолсин, деган мақсадда Совет Иттифоқи ҳукумати Москвада қаҳрамон қизнинг бронза бюстини ўрнатишга қарор қилди.

Валентина Владимировнани Ватаннинг олий мукофоти билан барча совет кишилари номидан самимий табриклайман!

Қадрдон ва жасур қизимиз Валя космик парвознинг давомийлиги жиҳатидан Америка Қўшма Штатларининг миллий рекордидан анча ўзиб кетди. Унинг парвози Америка космонавтларининг ҳаммаси бирга қўшилиб космосда бўлган вақтдан узоқроқ давом этди. Мана сизга «заифа»нинг қилган иши. Валя само юлдузлари орасида 71 соат бўлиб, шу давр ичида қарийб икки миллион километр йўл босди. Ер атрофини 48 марта айланиб чиқди.

Бугун Валентина Владимировнанинг қаҳрамонона жасоратини муборакбод қилар эканмиз, улуғ шоир Некрасовнинг рус аёллари ҳақидаги шу мисралари беихтиёр ёдимизга тушмоқда:

Аёллар борки, Рус қишлоғида
Нурли чеҳралар улуғвор,
масрур.
Чиройи ортар хиром чоғида,
Маликалардек нигоҳи мағрур.
От чопишганда етмассан
қувлаб,
Ғам-кулфатни у этади забун.
Учқур отни ҳам тўхтатар
ушлаб,
Ёнган уйга ҳам кирар у хотин!

Кўп йиллар муқаддам аёлларимиз тўғрисида ана шу гаплар айтилган эди, Некрасов қуйидаги мисраларни ёзган пайтда, чор Россиясидаги аёлларнинг турмуши ҳуқуқсиз, машаққатли эди:

Кулфат тоғлари қулади бир-бир
Рус аёлининг қисмати оғир.

Мамлакатимизда аёлларнинг қисмати нақадар ўзгариб кетди! Эндиликда улар образли қилиб айтганда, космос тулпорини эгарладиларки, Валентина Терешкованинг қаҳрамонона жасорати бунинг тимсолидир.

Валентина Владимировнанинг номи жаҳон тарихига абадий кириб қолади. Социализм тарбиялаган хотин-қизлар халқнинг ҳамма ишларида: фидокорона меҳнатда ҳам, жаҳонни қойил қолдирувчи қаҳрамонона жасоратда ҳам ҳамиша эркаклар билан ёнма-ён эканлигини яна бир марта исботлади. Эндиликда гап шоирларимизда қолди, улар совет хотин-қизларининг жасоратларини муносиб тараннум қилмоқлари керак.

Валентина Терешкованинг тақдири ҳақида ўйлаган вақтда, у кимлардан ибрат олганлигини айтмасдан бўлармиди. У, пулемётчи Анканинг ва гражданлар уруши давридаги шунга ўхшаш минглаб шавкатли қаҳрамон аёлларнинг иродаси ва мардлигини ўзида гавдалантирди! Биз Валя Терешкованинг тимсолида биринчи беш йилликлар даврининг машҳур тўқувчиси Дуся Виноградованинг матонатини ва теран заковатини кўриб турибмиз. Ахир, Валянинг ўзи ҳам шу касбдан, тўқувчи қизлар орасидан етишиб чиққан! Биз унинг тимсолидан Паша Ангелинанинг ва социализм, коммунизм қуришда шу сингари фидокорона қатнашган ва қатнашаётган неча ўн минглаб аёлларнинг матонати ва ғайратини кўриб турибмиз! Унинг тимсолида Марина Раскованинг жасорати ва қаҳрамонлиги, Улуғ Ватан уруши давридаги ўлмас қаҳрамон қизлар Зоя Космодемьянская, партизанлар эркалаб Чайка деб ном берган Лиза Чайкина, кўпдан-кўп бошқа қаҳрамон қизларнинг Ватанга ва коммунизм ишига садоқати ўзининг ёрқин ифодасини топган.

Валерий Федорович Биковский сингари Валентина Владимировна Терешкованинг биографияси ҳам халқ орасидан, меҳнаткаш оилалардан чиққан кишиларнинг биографиясидирки, бундай кишилар бизда миллионларча.

Валентина Владимировнанинг болалик чоғлари оғир кечди. У, уч яшарлигидан бошлаб отасиз ўсди, отаси совет Ватанимиз учун олиб борилган жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Қаҳрамон қизимизнинг онаси — Ярославлдаги «Красний Перекоп» тўқимачилик комбинатининг ишчиси Елена Федоровна Терешковага чуқур эҳтиром билан зўр миннатдорчилик ва самимий ташаккур изҳор қилмоқчиман. Сиз, Елена Фёдоровна, қизингизни ажойиб киши қилиб ўстиргансиз ва тарбиялагансиз. Эндиликда Сизнинг қизингизгина бўлиб қолмай, бутун халқимизнинг қаҳрамон қизи ҳам бўлган Валентинангизнинг номи тарихга киради ва уни бутун инсоният меҳр-муҳаббат билан тилга олади.

Йўқ, Ғарбдаги жаноб идеологлар, Валя Терешкова ва Валерий Биковский сингари кишилар, шунингдек миллионлаб бошқа совет қаҳрамонлари: қўриқ ерларни ўзлаштираётган, янги электростанциялар, завод ва шаҳарлар, темир йўл ва руда конлари қураётган қаҳрамонлар сизларнинг мумтоз, бойваччаларга очилган пансионатларингизда тарбияланаётгани йўқ. Бундай қаҳрамонлар бунёдкор совет ҳаётимизнинг меҳнати ва шодлиги қўйнида тарбияланмоқда. Улар бу ҳаётни давом эттирадилар, унинг шон-шуҳратини ўз шижоаткорликлари билан улуғлайдилар.

Совет космик қаҳрамонларининг сафига саф қўшилган, совет халқи Ердагина эмас, осмонда ҳам нималарга қодир эканлигини биз жаҳонга яна бир марта исботлаган бугунги кунда бутун инсониятга: қани фаннинг буюк муваффақиятларини тинчлик ишига, халқларнинг бахт-саодати ишига бағишлайлик, деган даъват билан мурожаат қиламиз.

Совет Иттифоқи социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашига даъват қилган пайтда, биз халқаро низоли масалаларни тинч йўл билан ҳал қилишни таклиф қилган пайтимизда, совет вакиллари бизнинг тинчликсевар сиёсатимизни музокаралар столи ёнида зўр бериб қунт билан тушунтираётган ва астойдил амалга ошираётган пайтда, Совет Иттифоқи бу ишларнинг ҳаммасини заифлигидан қилаётгани йўқ, балки кучлилигидан, буюк ишимизнинг, марксча-ленинча таълимот ҳаётбахш идеяларининг ҳаққонийлигига ишонганлигидан қилмоқда, деб келдик ва демоқдамиз.

Совет ҳукумати космик фазодан фақат тинч мақсадларда фойдаланишнинг қатъий тарафдоридир, қуролланиш пойгасининг космос чегараларига ёйилиши бутун дунё учун яна бир ғоят хатарли хавфнинг туғилишига олиб бориши мумкин. Космик фазо тинчлик зонаси, халқлар ўртасида ҳамкорлик қилиш жабҳаси бўлмоғи керак. Биз Америка космонавтларининг космосга қилган парвозини табрикладик. Бу космосни тинч ўзлаштириш соҳасидаги мусобақада олижаноб ва муносиб беллашишдир.

Биз Ер шаридаги ҳамма одамларга мурожаат қилмоқдамиз. Совет космонавтлари буюк жасорат кўрсатди. Улар ўз жасорати билан энди одам бир ярим соат ичидаёқ бутун Ер шарини айланиб учиб чиқа олишини исботлади. Мана шу Ер шарининг замини жуда катта, лекин у, ўз бағрида можаролар, иғвогарликлар қилиш, ҳарбий авантюраларни авжга чиқариш учун жуда кичкинадир. Ядро қуроли мавжуд бўлган ҳозирги замонда ҳарбий авантюралар инсоният бошига сон-саноқсиз кулфатлар солиб қўйиши мумкин.

Совет Иттифоқи тинчлик учун қаттиқ туриб курашмоқда. У, ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш учун ҳамма чораларни кўрмоқда. Ҳамма шу нарсани, албатта яхши тушуниб турибдики, модомики, Совет Иттифоқи Ер атрофида бундай парвозларни қойил қолдирувчи аниқлик билан амалга ошира-диган ракеталарга эга экан, демак, Совет Иттифоқи бошқа ишларга мўлжалланган ракеталарга ҳам эгадир.

Биз буни яна эслатиб гапираётганимизга сабаб шуки, гитлерчи галалар хиёнаткорлик билан Совет Иттифоқига бостириб кириб, уни қирғинчилик урушига мажбуран тортган кунга бугун йигирма икки йил тўлди. Совет халқи ўз Ватанининг шарафи ва мустақиллигини қаттиқ туриб ҳимоя қилди, бошқа халқлар билан биргаликда жаҳонни фашизм вабоси ва асоратидан қутқарди. Ўтган урушнинг тарихи, бу урушнинг жаҳондаги миллион-миллион кишилар қалбида ҳали ҳам битмаган жароҳатлари ер юзидаги ҳамма кишиларни ҳушёрликка, давлатларнинг ҳукуматларини эса, ақл-идрок билан иш кўришга чорламоғи керак.

Биз ўз табрикларини йўллаган Совет Иттифоқининг барча давлат ва жамоат арбобларига, барча коллективлари ва гражданларига, жаҳондаги ҳамма кишиларга, бизнинг қувончимизга шерик бўлган ҳамда Валерий Биковский ва Валентина Терешкованинг қаҳрамонона жасорати муносабати билан совет халқи, совет космонавтлари шаънига ўзининг яхши туйғуларини изҳор қилган кишиларнинг ҳаммасига самимий миннатдорчилик билдирамиз.

Москвалик ўртоқлар!

Бепоён совет Ватанимизнинг гражданлари!

Жаҳон аҳли!

Янги совет космонавтлари, космосни забт этган қаҳрамонлар муборакбод қилинаётган мана шу тантанали ва қувончли кунда биз яна бир карра такрорлаб айтамизки, йигирманчи асрнинг иккинчи ярми инсониятга фан, техника ва социал тараққиёт соҳасида жуда катта муваффақиятлар келтириши мумкин. Келинглар, ер юзидаги халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлай берайлик. Яхши ниятли кишилар ер юзида тинчлик учун, ҳамма халқларнинг бахт-саодати учун кураша берсинлар.

Совет қаҳрамон космонавтларига шон-шарафлар!

Чайкамизга, жаҳонда биринчи космонавт қиз Валентина Терешковага шон-шарафлар!

Космик парвозларнинг жаҳон рекордчиси, космосда бўлган вақтида партияга қабул қилинган Коммунистик партия аъзоси Валерий Биковскийга шон-шарафлар!

Космосни забт этаётган мўъжиза кемаларнинг яратувчилари — совет олимлари, конструкторлари, инженерлари, ишчиларига шон-шарафлар!

Совет халқига, меҳнаткаш ва ғолиб халққа шон-шарафлар!

Яшасин ғалабаларимизнинг улуғ ташкилотчиси — Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

Бутун дунёда тинчлик учун!

Коммунизм ғалабаси учун!

**(Ўртоқ Н. С. Хрушчев нутқи катта эътибор билан тингланди ва бир неча марта гулдурос қарсаклар билан бўлиниб турди).**

# ПАРТИЯ ИДЕОЛОГИЯ ИШИНИНГ НАВБАТДАГИ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

## КПСС Марказий Комитетининг секретари ўрток Л. Ф. ИЛЬИЧЕВнинг доклади юзасидан

## КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1963 йил 21 июндаги қарори

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми мамнуният билан қайд қиладики, совет халқи XXII съезд қарорларини, КПСС Программасини амалга ошира бориб, моддий ишлаб чиқаришнинг, ижтимоий ва маънавий хаётнинг ҳамма соҳаларида зўр муваффақиятларга эришди.

**Партия фаолиятининг асосий якуни шундан иборатки, Совет ҳокимияти йиллари мобайнида мамлакатимизда социализм тўла ва узил-кесил ғалаба қилди, коммунистик идеалларга ва юксак ахлоқий принципларга эга бўлган одам тарбияланмоқда, тарихда биринчи марта миллион-миллион кишиларнинг дунё қараши марксизм-ленинизмнинг илмий асосида шаклланмоқда; совет халқи эндиликда коммунизм қуришнинг илмий асосланган конкрет планига эгадир.**

Бу якун меҳнаткаш инсониятнинг капиталистик қулликка қарши, коммунистик идеаллар ғалабаси учун тарихий курашида тўғри ва ишончли компас бўлган марксизм-ленинизмнинг чинакам тантанасидан далолат беради.

Мамлакатимиз халқлари марксча-ленинча таълимотга амал қилиб, ҳокимиятни ўз қўлларига олиш, социалистик революция ғалабаларини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш, асрий қолоқликни тугатиш билангина қолмай шу билан бирга жамият ҳаётининг ҳал қилувчи соҳасида — моддий ишлаб чиқариш соҳасида социализмнинг капитализмдан шак-шубҳасиз устунлигини энг қисқа тарихий вақт ичида исботлай ҳам олдилар. СССР ҳам саноат ишлаб чиқаришининг абсолют ҳажми жиҳатидан, ҳам аҳоли жон бошига саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми жиҳатидан АҚШдан ўзиб кетадиган вақт эндиликда узоқ эмас.

Совет халқининг коммунистик қурилишдаги ҳал қилувчи ютуқлари, социалистик мамлакатлардаги барча халқларнинг муваффақиятлари жаҳон майдонида синфий кучларнинг жойланишини сифат жиҳатидан шундай ўзгартириб юбордики, энди империализм социализмни ҳарбий йўл билан енголмайдиган бўлиб қолди ва икки системанинг иқтисодий мусобақасида бирин-кетин мағлубиятга учрамоқда.

Эндиликда империалистик мамлакатларнинг ҳукмрон доиралари социализмга қарши курашнинг бошқа формаларидан воз кечмаганлари ҳолда, социалистик давлатларга қарши идеология соҳасида диверсия қилишга, ашаддий антикоммунизмга зўр бермоқдалар. Империалистлар антикоммунизм байроғи остида социалистик система мамлакатларига нисбатан иқтисодий ва сиёсий камситиш чораларини ўтказиб келмоқдалар, қуролланиш пойгасини зўр бериб авж олдирмоқдалар. Улар «идеялар уруши»ни социалистик мамлакатларга кўчиришга бутун воситалар билан уринмоқдалар. Империалистлар идеологияларнинг тинч-тотув яшаш шиорини ниқоб қилиб, санъатнинг «партиясизлиги», «ижоднинг абсолют эркинлиги», ғоясизлик ва сиёсатдан қочиш, «авлодлар конфликти» тўғрисидаги сохта концепцияларни жамиятимизга судраб олиб киришга, ғоявий беқарор кишиларни йўлдан оздиришга уринмоқдалар.

Идеологияларнинг тинч-тотув яшашини тарғиб этиш марксизм-ленинизмга хиёнат қилиш, ишчи ва деҳқонлар ишига хоинлик қилиш демакдир.

Социалистик мамлакатларнинг иқтисодий ва сиёсий куч-қудрати қанча кўп оша борса, жаҳон капитализмининг кризиси қанча чуқурлаша борса, жаҳон майдонидаги синфий кураш қанчалик қаттиқ кескинлаша борса, оммани коммунизм учун курашга жипслаштириш ва сафарбар қилишда марксча-ленинча идеяларнинг роли ҳам шунча кўп орта беради.

Инсониятга душманликдан иборат империалистик идеологияга қарши муросасизлик, хужумкорлик билан кураш олиб боришни, меҳнаткашларни унинг бузғунчи таъсиридан ҳимоя қилишни, оммани коммунизмнинг буюк идеяларидан янада активроқ баҳраманд этишни, марксча-ленинча таълимотнинг поклиги, уни ривожлантириш ва бойитиш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилишни КПСС ўзининг совет халқи олдидаги энг муҳим вазифаси, жаҳон меҳнаткашлари олдидаги интернационал бурчи деб ҳисоблайди.

КПСС қардош марксчи-ленинчи партиялар билан биргаликда жаҳон озодлик ҳаракатининг энг муҳим проблемаларини ишлаб чиқди, буржуа идеологиясига қарши, шунингдек ревизионизмга, догматизмга ва сектантликка қарши кескин курашни кенг авж олдириб юборди.

Совет жамиятининг бундан аввалги бутун тараққиёти, айниқса сўнгги ўн йил ичида партия амалга оширган жуда йирик социал-иқтисодий тадбирлар СССРда коммунизм қурилишининг буюк планини ишлаб чиқишга ҳамда шу планни амалга ошириш учун шарт-шароитлар вужудга келтиришга замин ҳозирлаб берди. Партия И. В. Сталиннинг шахсига сиғинишни ўзининг XX съездида фош қилиб ва улоқтириб ташлаб, партия ва давлат ҳаётининг ленинча нормаларини бузиш ҳолларига, экономикада, сиёсатда ва идеологияда субъективизмга ва догматизмга барҳам берди, халқ оммасининг ташаббускорлиги ва активлигига кенг майдон очиб қўйди.

Ўтган ўн йиллик совет халқи саноат ва қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда жуда катта муваффақиятларга эришганлиги, экономиканинг ҳамма тармоқларига раҳбарлик қилишда чуқур революцион ўзгаришлар юз берганлиги, коммунизм қурилишининг туб проблемалари ижодий тарзда ишлаб чиқилганлиги, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида партия хилма-хил иш олиб борганлиги билан нишонланди. Совет жамиятининг бирлиги, ишчи ва деҳқонлар иттифоқи, СССР халқларининг дўстлиги янада кўпроқ мустаҳкамланди, социалистик демократия янада равнақ топди. Давлатимизнинг ленинча актив ва ўткир ташқи сиёсати — тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик сиёсати катта-катта ютуқларга эришди. Ўтган ўн йилликда партиянинг назарий фаолияти айниқса ижодий ва самарали бўлиб қолди. Бу нарса КПСС XXII съезди қарорлари ва КПСС Программасида энг тўла ифодасини топди.

Партия жамият тараққиётига раҳбарликни илмий асосда амалга ошира бориб, ўз фаолиятининг ҳамма босқичларида марксизм-ленинизмни ижодий қўлланиш ва ривожлантиришга, идеология ишига зўр эътибор бериб келди ва эътибор бермоқда, ғоявий-тарбиявий ишга раҳбарликнинг мазмунини, формалари ва методларини жамият ҳаётидаги социал-иқтисодий ўзгаришларга, совет халқининг яратувчилик вазифаларига доимо мослаштириб бормоқда.

Партия коммунистик қурилишнинг ҳамма фронтларида актив ҳужум қилмоқда. Идеология фронти — коммунизм ғалабаси учун курашда энг муҳим фронтлардан биридир.

Мамлакатимиз коммунизм қурилишини кенг авж олдириш даврига кирганлиги, революцион, миллий озодлик ҳаракатининг фронти кенгайиб бораётганлиги, жаҳон майдонида буржуа идеологияси билан коммунистик идеологиянинг кураши кескинлашиб кетаётганлиги партиянинг идеология ишидаги янги босқичини тақозо қилмоқда.

Янги одамни — коммунистик жамият гражданини тарбиялаш проблемаси буржуа идеологиясига, ўтмишнинг совет кишилари онгидаги сарқитларига қарши кураш билан чамбарчас боғлангандир. Ўтмиш сарқитларини йўқотиш — узоқ келажакдаги вазифа эмас, бу вазифани партиямиз, барча совет ва жамоат ташкилотларининг ихтиёридаги бутун воситалар билан ҳозирги кунда ҳал қилмоқ керак.

**Ҳозирги замон шароитида партия ғоявий-тарбиявий ишининг асосий вазифаси — КПСС Программасини амалга оширишни, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишни, коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантиришни, янги одамни тарбиялашни идеологик жиҳатдан таъмин этиш; сиёсий хушёрликни ошириш, империалистик идеологияга қарши, ўтмишнинг кишилар онгидаги сарқитларига қарши курашни кенг қулоч ёздириб юборишдан иборат.**

К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Лениннинг ўлмас асарлари, КПСС Программаси, партиямизнинг ҳужжатлари оммани коммунизм руҳида тарбиялашнинг асосидир. Шунга эришиш зурурки, ҳар бир меҳнаткаш ва биринчи галда ҳар бир коммунист партия Программасида баён қилинган мақсадларни онгига сингдириб олсин, ана шу мақсадларни рўёбга чиқариш учун актив курашсин.

Совет жамияти меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш вазифаларини ҳал қилиш учун ҳамма зарур шарт-шароитларга эга. Бироқ, кўпгина партия, давлат ва жамоат ташкилотлари ана шу шарт-шароитлардан ҳали етарли фойдаланаётганлари йўқ.

Идеология ишининг ҳаётдан ажралиб қолиши, формализм, идеология ишининг натижаларига нуқул ўтказилган тадбирларнинг сонига қараб баҳо беришга интилиш ҳоллари шу чоққача бартараф қилинмаган. Меҳнаткашларнинг билим даражаси, миллий ва ёш составн ғоявий-сиёсий ишда ҳамма вақт ҳам эътиборга олинмоқда деб бўлмайди, ишчилар, колхозчилар ва хизматчиларнинг талайгина қатламлари доимий ғоявий таъсир остига олинмаган. Кўпгина қишлоқ районларида оммавий-сиёсий иш қониқарсиз олиб борилмоқда. Ёшларни тарбиялашда жиддий камчиликлар бор. Бир қанча республика, ўлка ва областларда хотин-қизлар ўртасида ишлаш бўшаштириб қўйилган, хотин-қизларга феодал-бойларча муносабатда бўлиш сарқитлари йўқотилмаган.

Кўпгина партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари коммунизм қурувчиси ахлоқ кодексининг принциплари ҳар бир совет кишисининг хулқ-атвор нормаси бўлиб қолиши учун кун сайин кураш олиб бормаётирлар, оммани ўтмишнинг кишилар онгидаги ва хулқ-атворидаги сарқитларига қарши кескин ҳужумга дуруст сафарбар қилмаётирлар. Текинхўрлар, юлғичлар, ўғрилар, чайқовчилар, бюрократлар — бизга ёт идеология ва ахлоқнинг сўнгги паноҳидир. Уларга қарши шафқатсиз кураш олиб бориб, бунинг учун жамоат таъсирининг бутун қудратидан ва совет қонунларининг бутун кучидан фойдаланиш зарур.

Баъзи партия комитетлари партия ва ҳукуматнинг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш масалаларига доир директиваларини бажаришни дуруст йўлга қўймаётирлар ва текшириб кўрмаётирлар, идеология муассасалари, ижодий союзлар, нашриётлар, газеталар, журналлар, радио, телевидение ишининг мазмунини анализ қилмаётирлар, уларнинг фаолиятини дуруст координациялаштирмаётирлар, идеология ишидаги жиддий нуқсонлар ва хатоларга чидаб келмоқдалар, кадрларни марксча-ленинча чиниқтириш масалаларига беғамлик билан қарамоқдалар.

КПСС қишлоқ хўжалигига, саноат ва қурилишга партия ва давлат раҳбарлигини такомиллаштириш соҳасида сўнгги йилларда бир қанча муҳим тадбирларни амалга оширди. Идеология ишига раҳбарликни яхшилаш соҳасидаги тадбирлар — ана шу чуқур ўзгартишларнинг мантиқий давомидир. Коммунистик экономика ва маданиятни барпо қилиш, янги одамни тарбиялаш, идеология ишининг ташкилий формаларини янада такомиллаштиришни, оммага ғоявий-сиёсий таъсир ўтказишнинг янги методлари ва воситаларидан ижодий фойдаланишни, идеологик процессларга партия раҳбарлигини кучайтиришни талаб қилмоқда.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми қарор қилади:

## I.

Партиянинг, давлат органлари, касаба союзлари, комсомолнинг ва бошқа барча жамоат ташкилотларининг куч-ғайратлари идеология ишининг СССРда коммунизм қурилиши ва халқаро майдондаги синфий курашнинг ҳозирги босқичига мувофиқ келадиган қуйидаги **асосий томонларига** қаратилсин:

меҳнаткашларда коммунистик дунёқарашни шакллантириш; ўтмишнинг совет кишилари онги ва хулқ-атворидаги сарқитларини йўқотиш;

коммунизм актив ва онгли қурувчиларининг меҳнат тарбияси;

халқнинг билими ва маданиятини ошириш;

халқни совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализм руҳида тарбиялаш; антикоммунизмга, буржуа идеологиясининг ҳамма формаларига қарши кескин кураш.

**Совет ватанпарварлиги** ўз моҳияти билан интернационал бўлиб, қандай шаклда намоён бўлишидан қатъи назар, миллий чекланиш тенденциялари билан муроса қилолмайди. СССРдаги барча халқларнинг ўз кўп миллатли Ватанига муҳаббати бошқа социалистик мамлакатларнинг халқларига, бутун дунё меҳнаткашларига ҳурмат ва қардошларча дўстлик туйғуси билан узвий равишда қўшилиб кетган.

Кишиларни совет ватанпарварлиги, социалистик Ватанимизга, Совет Иттифоқи улуғ Коммунистик партиясига муҳаббат руҳида тарбиялаш — идеология ишининг энг муҳим, биринчи галдаги вазифасидир. Совет кишилари ўз гўзал Ватани, ўзининг улуғ ленинчи партияси билан ватанпарварларча фахрланиш ҳиссига тўлиб-тошганлар. Улар мамлакатимизда бунёдга келтирилган ҳамма нарса ўз қўллари билан, халқнинг фидокорона меҳнати билан, зўр бериб астойдил сарфланган куч-ғайрат туфайли бунёдга келтирилганлигини чуқур англайдилар.

Шу сабабдан халқнинг тўкин дастурхонидан тап тортмай баҳраманд бўлаётгани ҳолда жамиятга ҳеч нарса бермаётган ҳар хил обивателлар, дангасалар, юлғичлар, текинхўрлар совет кишиларида нафрат қўзғамаслиги мумкин эмас. Совет гражданининг қадр-қимматини йўқотиб қўяётган, халқнинг улкан ишларини, ҳаётимиздаги қаҳрамонона ишларни пайқамаётган, меҳнаткашларга азиз бўлган, уларнинг пешона тери ва қони билан қўлга киритилган, бизнинг кучимиз ва шон-шуҳратимиз ҳисобланган нарсаларнинг ҳаммасини қоралашга тайёр турган одамлар совет кишиларига бегона бўлиб туюлади.

Ҳаётимизнинг ёрқин томонлари тасвирланаётганини кўрганда энсаси қотаётган, ҳаётимизнинг юксак ва олижаноб ҳақиқатини, янги жамият учун курашдаги қаҳрамонлик ва романтикани акс эттирувчи адабиёт ва санъат арбобларига «бўёқчи» деган лақабни ёпиштириб қўяётган кишиларнинг фикрига совет халқи, партиямиз асло қўшилолмайдилар.

Совет кишиларини, айниқса ёшларни Коммунистик партия, ишчилар синфи ва меҳнаткаш деҳқонларнинг шонли революцион традициялари асосида, совет халқининг буюк зафарлари билан, Советлар мамлакати гражданининг шарафи ва қадр-қиммати билан фахрланиш, социалистик Ватан ҳимоясига доимо шай бўлиб туриш руҳида тарбиялаш соҳасида партия ташкилотларининг, бутун жамоатчиликнинг ишини яхшилаш зарур.

Пленум партия ташкилотларига меҳнаткашларни социалистик **интернационализм** руҳида тарбиялаш ишини кучайтириш, Совет Иттифоқи халқларининг қардошларча дўстлигини — социализмнинг ана шу энг буюк ғалабасини мустаҳкамлаш, СССРдаги халқлар маданиятларининг бир-бирини бойитишига актив ёрдам бериш, миллатчиликнинг ҳар қандай кўринишларига: маҳаллийчиликка, миллий мумтозлик ва алоҳидаликни тарғиб қилишга, ўтмишни идеаллаштиришга, реакцион традициялар ва урф-одатларни кўкларга кўтариб мақташга қарши муросасизлик билан кураш олиб бориш вазифасини юклайди. Миллатчилик ўз табиати эътибори билан социализмга, марксча-ленинча дунёқарашга, халқлар дўстлигига душман бўлиб, социалистик миллатларнинг ривожланиши ва ўзаро яқинлашувидан иборат объектив процессга зиддир.

Совет Иттифоқи, барча социалистик мамлакатлар иқтисодий куч-қудратининг мустаҳкамланганлиги ва мудофаа қобилиятининг ўсганлиги, ва, аввало, уларнинг хўжалик соҳасидаги ютуқлари, фан ва техника соҳасидаги муваффақиятлари, мазлум халқлар мустамлакачиликка қарши миллий озодлик ҳаракатини мисли кўрилмаган суратда кучайтириб, жуда катта ғалабаларга эришганлиги, халқаро коммунистик ҳаракатнинг ютуқлари жаҳон майдонида кучлар нисбатини тинчлик ва социализм фойдасига, империализм ва уруш кучларининг зарарига ўзгартириб юборди.

КПСС ва Совет ҳукумати давлатларнинг социал тузумидан қатъи назар, уларнинг тинч-тотув яшашидан иборат ленинча сиёсатни, тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик сиёсатини оғишмай ва изчил ўтказиб келмоқдалар. Бу сиёсат жумладан Совет Иттифоқининг, бошқа социалистик давлатларнинг ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун, ядро қуролини тақиқлаш ва уни йўқ қилиб ташлаш учун актив курашида ўз ифодасини топмоқда.

Империализм лагери қуролланиш пойгасини тобора авж олдиришни, халқларни алдаш сиёсатини, агрессия ва халқаро иғвогарлик сиёсатини Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик давлатларнинг тинчликсевар йўлига қарама-қарши қўймоқда.

КПСС ва Совет ҳукумати шунга асосланадиларки, ҳозирги замон шароитида уруш муқаррар эмас, социалистик давлатларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш, ишчилар синфи, деҳқонлар, интеллигенциянинг, барча тинчликсевар кучларнинг курашини ғоят кенг авж олдириш йўли билан урушнинг олдини олиш мумкин. Бироқ, ҳали империализм мавжуд экан, агрессив урушлар учун замин ҳам сақланиб қолажагини партия ва бутун совет халқи эътиборга олмасдан туролмайдилар. Империализмнинг сиёсати унинг энг агрессив ва авантюристик кучлари томонидан жаҳон термоядро уруши бошлаб юборилишига олиб келиши мумкин, бу билан ҳисоблашмоқ зарур, шу сабабли халқлардан айниқса хушёрликни ошириш талаб қилинади.

Ғафлатда қолмаслик учун Совет давлати мамлакатнинг мудофаа қудратини янада мустаҳкамлаш, бутун халқни, унинг шавкатли Қуролли Кучларини социалистик Ватанга, коммунизм буюк идеалларига садоқат руҳида тарбиялаш мақсадида ҳамма зарур чораларни кўрмоқда ва кўра беради. Армия ва Флотнинг техника билан қуролланиш даражасини бундан буён ҳам ҳар тарафлама ошириш, совет жангчиларининг ҳарбий маҳоратини, жанговар тайёргарлигини такомиллаштириш ва уларни ғоявий чиниқтириш, совет жангчиларини Ватанни ҳимоя қилишдан иборат ўз муқаддас бурчини ҳар дамда адо этиш учун шай қилиб қўйиш зарур.

Партия, комсомол, касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотлари Ватанимизнинг хавфсизлигини, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг куч-қудратини мустаҳкамлаш бутун халқимизнинг жонажон иши эканлигини эсда тутиб, ҳамма совет кишиларини Совет Иттифоқининг шонли Қуролли Кучларини севиш ва ҳурматлаш руҳида тарбиялашлари, совет жангчиларини доимий ғамхўрлик ва меҳрибонлик билан қуршаб олишлари керак.

Пленум империализмнинг идеологиядаги диверсияларига қарши, унинг совет кишиларини ғоявий ва маънавий жиҳатдан қуролсизлантиришга уринишларига қарши сиёсий хушёрликни ошириш зарурлигига партия, давлат ва жамоат ташкилотларининг эътиборини алоҳида жалб қилиб ўтади.

Марксизм-ленинизм идеяларининг улуғворлиги ва тантанасини, гуркираб ривожланаётган социализмнинг улкан муваффақиятларини, ўлим талвасасида ётган ва ичидан чириб бораётган, ўз умрини яшаб бўлаётган капиталистик системага нисбатан социализмнинг тобора равшан ва шак-шубҳасиз афзалликларга эга эканлигини янада ёрқин ва равшан қилиб очиб бериш лозим. Ташқи сиёсатга доир ахборотларни яхши йўлга қўйиб, чет мамлакатлар билан маданий алоқалар қилувчи муассасаларнинг фаолиятини бир-бирига мувофиқлаштириш зарур.

Ҳар бир совет кишисида **ижтимоий фойдали меҳнатни севиш ва ҳурматлаш** туйғусини тарбиялаш партия, советлар, касаба союзлари, комсомол олиб борадиган идеология ишининг асл мағзини ташкил қилмоғи керак.

Ҳар бир меҳнаткашни юксак меҳнат унумдорлигини таъминлаш — умумхалқ вазифаси, коммунизм қуришнинг асосий шарти эканлигини равшан тушуниш руҳида тарбиялаш; социалистик мусобақани кенг авж олдириш, илғор тажрибани жорий қилиш, меҳнат қаҳрамонларини иззат-икром ва ҳурмат билан қуршаб олиш, меҳнаткашларнинг ижодий ташаббусига бюрократларча қарашга қарши кураш олиб бориш; жамоатчиликнинг бутун кучини текинхўрларга, ичкиликбозлар ва дангасаларга қарши курашга қаратиш лозим.

Пленум коммунистик меҳнат ҳаракатини янада авж олдиришга катта аҳамият беради, юксак меҳнат унумдорлиги учун, янги техникани эгаллаш учун кураш, билимга интилиш, кишилар ўртасидаги янги муносабатлар, коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексини турмушда қарор топтириш ана шу ҳаракатда бир-бири билан узвий равишда қўшилиб кетгандир.

Ғоявий таъсир ўтказишнинг бутун кучини ишга солиб, **ижтимоий бойликка** коммунистик муносабат руҳида тарбиялаш, ижтимоий социалистик мулкка бировнинг, давлатнинг мулки деб қаровчи баъзибир одамларнинг онгидан шу фикрни ситиб чиқариш, Ватан бойликларини кўпайтиришга, юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга, шу маҳсулотнинг таннархини камайтиришга интилиш руҳида тарбиялаш, хўжасизликка ва исрофгарчиликка қарши, кўзбўямачилик, олинган мажбуриятларни писанд қилмаслик фактларига қарши муросасиз кураш олиб бориш, коммунистик танқид ва ўз-ўзини танқидни кенг кучайтириш зарур.

Совет кишиларини социализм ва коммунизмнинг асосий негизларидан бири бўлган **коллективизм** руҳида кун сайин тарбиялаш, коллективнинг тарбиявий ролини бутун чоралар билан ошириш керак.

Партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларига **оммавий агитация ишини** саноат корхоналари ва қурилишлардаги, колхоз, совхоз ва муассасалардаги коллективларнинг конкрет вазифалари билан узвий равишда боғлашни таъминлаш, формализм, беғамлик ва қуруқ расмиятчиликка барҳам бериш, аҳолининг турли қатламлари орасида сиёсий ишни табақалаштирган ҳолда олиб бориш, коллективдаги ҳамма аъзоларни энг яхши меҳнат намуналари асосида тарбиялаш, илғор ишчилар ва колхозчиларнинг тажрибасини кенг ёйиш, одамларда ўртоқлик ва ўзаро ёрдам ҳиссини кучайтириш таклиф қилинсин.

Меҳнат билан турмуш — коммунистик ҳаёт кечириш тарзининг ажралмас таркибий қисмларидир. Пленум барча партия комитетларига, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига, касаба союзларига, комсомолга коммунистик турмушни мустаҳкамлаш учун, шу турмушнинг юксак маданияти учун, ўтмишнинг ҳамма сарқитларини турмушимиз ва оилавий муносабатларимиздан йўқотиш учун курашни кенг авж олдириб юборишни таклиф қилади.

Диний сарқитларга қарши қунт билан кураш олиб борилсин, илмий атеистик иш кенг қулоч ёздирилсин. Коммунистик меҳнат ҳаракатини турмушда коммунистик муносабатлар учун бошланган ҳаракат билан амалда бирлаштириб юбормоқ керак.

Пленум партия комитетлари ва партия ташкилотларига меҳнаткашларнинг турмушига доир масалаларга, уларнинг бўш вақтларини маданий уюштиришга, тарбиявий ишда партия ташкилотларининг таянч пунктлари бўлган маданий-оқартув муассасалари фаолиятига эътиборни кучайтиришни таклиф қилади. Жисмоний тарбияга, айниқса мактабда совет кишиларининг сиҳат-саломатлиги ва меҳнат қобилиятини сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашнинг, уларни руҳан мустаҳкам ва иродали қилиб тарбиялашнинг, уларнинг бўш вақтини соғлом ва маданий ўтказишнинг энг муҳим воситаси деб қараб, физкультура турмушга тинмай сингдириб борилсин. Партия комитетлари ва Совет органларининг эътибори аҳоли яшайдиган пунктларнинг кўпида, хусусан қишлоқда ва янги қурилишлар районларида маданий-оқартув ва спорт иши ўз ҳолига ташлаб қўйилганлигига барҳам бериш зарурлигига жалб қилинсин.

Бутун совет халқини коммунистик онглилик руҳида тарбиялаш, барча совет кишиларида илмий-материалистик дунёқарашни шакллантириш коммунистлар ва партиясизларнинг **марксча-ленинча назарияни** ўрганишларини бутун чоралар билан кучайтиришни талаб қилади. Марксча-ленинча назарияни ўрганишни турмуш билан чамбарчас боғлаган ҳолда олиб бориш, меҳнаткашларнинг олган билимлари ишлаб чиқаришда энг яхши натижаларга эришишларига кўмаклашадиган, совет халқининг ҳаётида коммунистик ижтимоий муносабатларни ва коммунистик ахлоқни қарор топтиришга ёрдам берадиган бўлиши учун ҳаракат қилиш керак.

Пленум коммунистик дунёқарашни шакллантиришда, халқни ғоявий-илмий жиҳатдан тарбиялашда **фаннинг** ролини ошириш зарур деб ҳисоблайди. Совет фани билимнинг ҳамма соҳаларида жаҳон фанида илғор позицияларни эгалламоғи керак, фан меҳнаткашларни илмий-техника ижодкорлигидан баҳраманд қилиши лозим. Билимларни оммага ёйиш — совет олимларининг фахрли бурчидир.

**Ижтимоий фанлар** ходимларининг энг муҳим вазифалари — омманинг коммунизм қуриш учун курашдаги жонли практикаси ва тарихий тажрибасини умумлаштириш, революцион назарияни дадил, ижодий ривожлантириш, революцион назариянинг ғоявий поклиги учун курашиш; фаннинг асосий философик, иқтисодий, тарихий, ҳуқуқий ва бошқа проблемалари устида ижодий мунозаралар ўтказишдан иборат.

Социализмнинг ўсиб коммунизмга айланиш проблемаларини комплекс ўрганишга, меҳнат унумдорлигини оширишга алоҳида эътибор бериш, халқ хўжалигини бошқариш ва планлаштиришни илмий асосда ташкил этиш соҳасидаги ишни активлаштириш керак.

Бизнинг олимларимиз жаҳондаги бир-бирига қарама-қарши икки жаҳон системасининг кураши, капиталистик тузумнинг емирилиши, революцион ишчилар ва миллий озодлик ҳаракатининг юксалиши процессларини чуқурроқ анализ қилмоқлари, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг бирлигини янада мустаҳкамлаш йўллари ва формаларини, бу мамлакатлар ривожланишининг умумий қонуниятларини ўрганмоқлари лозим.

Ишчилар синфи ва барча меҳнаткашларнинг революцион назарияси — марксизм-ленинизмни эгаллаш ижтимоий тараққиёт қонуниятларини, партия сиёсатини, коммунизм томон бориш йўлларини тушуниб олиш, янги ҳаётнинг актив ва онгли ижодкори бўлиш имкониятини беради.

Шу сабабдан партиянинг идеология соҳасидаги вазифаларини муваффақиятли ҳал қилмоқ учун бутун идеология ишининг ҳал этувчи звеноси бўлган марксизм-ленинизм **пропагандасини** йўлга қўйишни яхшилаш, бу ишнинг ғоявий савиясини ошириш ҳамда оммага сиёсий билимларни ёйиш формаларини такомиллаштириш зарур.

Партия коммунистлар ва партиясизларда марксча-ленинча таълимотни чуқур эгаллашга астойдил қизиқишни янада авж олдиришга алоҳида эътибор бермоқ керак деб ҳисоблайди. Шу билан бирга партия сиёсий маорифни ташкил қилишда маъмуриятчилик ва формализмга, партия пропагандасида дабдабабозлик ва қироатхонликка қатъиян қаршидир. Пленум қайд қилиб ўтадики, жойларда сиёсий ўқишда мустақил билим олиш методига етарли баҳо берилмаётгани унинг таъсирчанлигини камайтириб, коммунистлар ва партиясизларнинг ғоявий савиясини ўстиришга жиддий путур етказмоқда. Назарияни мустақил ўрганишни амалда диққат марказига қўйиш, пропаганданинг турмушдан, коммунистик қурилиш конкрет вазифаларидан ажралиб қолишига тамомила барҳам бериш керак. Сиёсий ўқиш коммунистлар ва партиясизларнинг тайёргарлик савиясини, иш характерини, қизиқишларини, ўқиш формасини танлаб олишда ихтиёрийлик принципини назарда тутган ҳолда қурилган бўлиши лозим.

Пленум ҳисоблайдики, раҳбар кадрлар, ишчилар ва колхозчиларнинг иқтисодий назарияни муттасил ва чуқур ўрганишлари меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш, маҳсулот сифатини яхшилаш резервларидан фойдаланиш учун курашда уларнинг активлигини ошириш учун алоҳида аҳамиятга эга бўлиб, меҳнатни ташкил этишни такомиллаштириш, меҳнаткашларнинг ишлаб чиқаришни бошқаришдаги иштирокини янада кенгайтиришнинг муҳим воситасидир.

Пленум партия комитетларига сиёсий ва ишлаб чиқариш пропагандасининг коммунистик меҳнат ва илғор тажриба мактаблари, мастерларнинг мактаблари, халқ университетлари, лекторийлар сингари оммавий формаларини бундан буён ҳам ривожлантириш вазифасини юклайди.

Партия комитетларига пропагандист кадрларни танлаш ва тарбиялаш ишини қатъиян яхшилаш, уларга доимо малакали ёрдам бериб туриш, уларни иш профилларига қараб ихтисослаштириш, пропагандистларни бошқа жамоат топшириқлари билан ортиқча банд қилиб қўйишдек зарарли практикага барҳам бериш, уларнинг олижаноб меҳнатини бутун чоралар билан рағбатлантириш вазифаси юклатилсин. Партиянинг идеология соҳасидаги кадрларини тайёрлаш ва қайта тайёрлашни яхшилаш тадбирларини амалга ошириш зарур, деб топилсин.

Лекция пропагандасининг сифати устидан партия контроллигини кучайтириш, пропагандистлар билан ишлашни яхшилаш мақсадида область, ўлка, шаҳар партия комитетларида, колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармаларининг партия комитетларида, саноат-ишлаб чиқариш партия комитетларида штатли лекторларнинг кичикроқ группалари тузилсин, ана шу группалар жамоатчилик асосларида ишловчи, штатсиз малакали пропагандистларнинг кенг доирасини ўз атрофига бирлаштирсин. Бу ишда Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг ташкилотларидан фойдаланишга эътибор берилсин.

Идеология фронтининг зарбдор кучлари — **матбуот, радио, кино ва телевидение** ҳозирги шароитда халқни коммунистик руҳда тарбиялашда жуда муҳим аҳамиятга эга.

Матбуот, радио, кино ва телевидениенинг асосий вазифалари: совет кишиларида марксча-ленинча дунёқарашни ва коммунистик ахлоқни шакллантириш, партиянинг ва бутун совет халқининг халқ хўжалиги планларини бажариш, меҳнат унумдорлигини ошириш, ишлаб чиқаришга партия раҳбарлигини яхшилаш соҳасидаги ишини, маданий қурилиш проблемаларини мунтазам ва чуқур ёритиб бориш, қолоқликка, бюрократизмга, исрофгарчиликка, текинхўрликка қарши ва жамиятга зарарли бошқа ҳодисаларга қарши қаратилган ўткир ва принципиал танқид ва ўз-ўзини танқидни кенг авж олдириш, ижобий намуналарни кенг ёйишдан иборат, деб ҳисоблансин.

Хўжалик ва маданий қурилиш масалаларини етакчи марказий газеталарда етарли даражада тўла ёритиш имкониятини таъминлайдиган тадбирларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ деб топилсин, китобларни нашр этишда маҳкамачиликни ва маҳаллийчиликни тугатишни, ихтисослаштирилган йирик нашриётлар тузишни назарда тутиб, марказий ва маҳаллий нашриётлар қайтадан қурилсин.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми **адабиёт ва санъатнинг** бундан кейин янада ривожлантирилиши янги кишини тарбиялашда, коммунистик маданиятни шакллантиришда ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб ўтади.

Пленум ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг ижодий ходимлар билан учрашувларда баён қилиб берилган, адабиёт ва санъат соҳасида партиямизнинг ленинча йўлини, адабиёт ва санъатнинг бундан кейин янада гуллаб-яшнаши тўғрисида партия ғамхўрлигини ифодалайдиган идеялар ва қоидаларни қизғин маъқуллайди.

Партия санъаткор коммунизм қурилиши давридаги ғоят улкан воқеаларни, совет кишиси кўрсатаётган жасоратларнинг улуғворлигини очиб кўрсатишга ва ёрқин бўёқлар билан тасвирлашга интилишини акс эттирадиган ҳамма чинакам қимматли нарсаларни қўллаб-қувватлаган ҳолда ҳар қандай ғоявий тентирашларга қарши, идеологияларнинг тинч-тотув яшашини тарғиб қилишга қарши, формалистик лўттибозликка қарши, бадиий ижодкорликда нурсиз ва палапартиш асарлар яратишга қарши, совет санъатининг — социалистик реализм санъатининг партиявийлиги ва халқчиллиги учун бундан буён ҳам муросасиз кураш олиб боради.

Пленум иттифоқчи республикалар компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область шаҳар партия комитетларига ижодий ташкилотларда ғоявий-тарбиявий ишларни активлаштириш, ҳар бир санъаткорни коммунизм учун сабот-матонатли, халқ олдида жавобгарлигини сезувчи, ғоявий курашчи қилиб тарбиялаш, санъат ходимларининг халқ турмуши билан, коммунистик қурилиш практикаси билан алоқасини мустаҳкамлашга бутун чоралар билан ёрдам бериш вазифасини юклайди. Болалар ва ўсмирлар учун ёрқин асарлар яратиш адабиёт ва санъат арбобларининг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин.

Болаларнинг ва катта ёшдаги аҳолининг **умумий таълим тайёргарлигига** биринчи даражали эътибор бериш керак; кечки ва сиртқи билим олишни кенгайтириш, халқ маданият университетларида ўқишни рағбатлантириш, илмий-техника билимини ёйиш лозим.

Пленум мактабнинг ҳаёт билан алоқасини мустаҳкамлаш ва СССРда халқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисидаги қонунга мувофиқ равишда қилинган ишлар ҳозирданоқ катта ижобий натижалар берганлигини қайд қилади. Ўқувчиларни меҳнат асосида тарбиялаш яхшиланди, ёшларнинг ишлаб чиқариш малакаларини эгаллашга интилишлари кучайди, мактабни турмушга яқинлаштириш ишида олға қараб катта қадам қўйилди.

Шу билан бирга ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш таълимини ва профессионал тайёргарлигини йўлга қўйишдаги жиддий камчиликлар ҳали ҳам бартараф қилинган эмас; баъзи хўжалик, партия ва совет ташкилотлари, халқ маорифи органлари бу муҳим ишга масъулиятсизлик билан қарамоқдалар, бунинг натижасида ишлаб чиқариш таълими кўпинча вақтни бекорга сарф қилишдан иборат бўлиб қолмоқда.

Пленум халқ маорифининг баъзи ходимларининг мактабнинг вазифасини фақатгина таълим беришдан иборат қилиб чеклаб қўйишга, таълим ва тарбия процессининг узвий бирлигини сунъий равишда бир-биридан ажратиб қўйишга уринишларини нотўғри деб ҳисоблайди. Пленум ўқувчиларга таълим бериш ва уларни коммунистик руҳда тарбиялаш проблемаларини ишлаб чиқишда педагогика фанининг жиддий суратда орқада қолаётганлигига эътиборни жалб қилади.

Иттифоқчи республикалар компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига, халқ маорифи органларига мактабнинг турмуш билан алоқасини мустаҳкамлаш тўғрисидаги қонуннинг изчиллик билан ва тўла бажарилишини таъминлаш, таълим ишларини илмий техника соҳасида ҳозирги замонда эришилган ютуқларга мувофиқлаштириш, болаларнинг динга қарши ва эстетик тарбиясини яхшилаш, ўқувчиларга ҳаддан ташқари вазифалар топширишни бартараф қилиш ва улар оладиган билимларнинг сифатини ошириш учун курашиш, ўқувчиларнинг мактабни ташлаб кетишларини тугатиш вазифаси юклатилсин. Партия ва хўжалик ташкилотлари билан, халқ маорифи органларидан ишлаб чиқариш таълимини тубдан яхшилаш талаб қилинсин.

(Охири тўртинчи бетда)

# ПАРТИЯ ИДЕОЛОГИЯ ИШИНИНГ НАВБАТДАГИ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши учинчи бетда)

Пленум халқ маданиятини юксалтириш учун курашда партиянинг содиқ таянчи, янги кишини тарбиялашда унинг энг яқин ёрдамчиси халқ ўқитувчисидир, деб таъкидлаб кўрсатади. Бир қанча жойларда ўқитувчига, унинг ғоявий-сиёсий ва профессионал ўсишига, моддий турмушини яхшилашга етарли даражада ғамхўрлик қилинмаётганлиги, ўқитувчининг юксак жамоатчилик ролига етарли баҳо берилмаётганлиги партия сиёсати билан сиғишмайди.

Олий ва ўрта махсус мактабларнинг вазифаси — халқ хўжалиги, фан ва маданият учун юқори малакали мутахассислар етиштиришдан, уларда марксча-ленинча дунёқарашни ва коммунистик онглиликни шакллантириш, юксак граждалик фазилатларини тарбиялашдан иборат. Ишлаб чиқариш практикасини ташкил қилишдаги мавжуд камчиликларни бартараф қилиш, студентларнинг мустақил ўқиши ва илмий иш олиб боришига кўпроқ вақт ажратиш, ўқув программалари ва дарсликлар фан ва техниканинг ҳозирги замон даражасидан орқада қолаётганлигини тугатиш зарур.

СССР Олий ва махсус ўрта таълим министрлиги таълим ва тарбиянинг системалари ва методларини янада такомиллаштиришни, олий ўқув юртларида ўқувчиларнинг коммунистик дунёқарашини шакллантириш негизи сифатида ижтимоий фанларнинг ўқитилишини яхшилашни, фан ва техниканинг ҳамда ишлаб чиқаришдаги илғор тажрибанинг энг янги ютуқларини эгаллашни, олий ўқув юртларида илмий текшириш ишларини ривожлантиришни назарда тутадиган таклифларни ишлаб чиқсин.

Пленум СССР Госплани ҳузуридаги Профессионал техника таълими давлат комитетига профессионал таълимдаги катта камчиликларни бартараф қилиш, ишчи кадрлар тайёрлашни халқ хўжалиги тараққиётининг ҳозирги даражасига мувофиқлаштириш, ўқувчилар ўртасида тарбиявий ишларни яхшилаш учун қатъий чоралар кўриш вазифасини юклайди.

## II.

Коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган даврда партиянинг раҳбарлик роли ўсиб бормоқда, унинг барча совет кишиларини коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги жавобгарлиги ошиб бормоқда.

Партия комитетлари ва партия ташкилотлари барча корхоналар, колхозлар ва совхозлардаги ғоявий-тарбиявий ва маданий-оқартув ишларининг мазмунига, ижодий ташкилотларнинг, фан, халқ маорифи, маданият муассасалари фаолиятига чуқурроқ киришишлари, ташкилотчилик иши билан идеология ишининг бирлигини таъминлашлари лозим. Идеология ишига партия раҳбарлигининг ташкилий томонларини, метод ва формаларини такомиллаштириш зарур.

Идеология ишини тубдан яхшилаш учун қуйидан юқоригача барча партия ташкилотлари кишиларни коммунистик руҳда тарбиялаш, кадрларни ғоявий жиҳатдан чиниқтириш масалалари билан доимо шуғулланиб боришлари талаб қилинади. Пленум **бошланғич партия ташкилотларининг** КПСС Программаси ва Уставини амалга оширишдаги, кишиларни коммунистик руҳда тарбиялашдаги, ахлоқ кодекси принципларини рўёбга чиқаришдаги, ҳар бир совет кишисининг меҳнат ва сиёсий активлигини оширишдаги ролини ва жавобгарлигини юқори кўтаришга алоҳида эътиборни жалб қилади.

Пленум айрим партия комитетларининг идеология ишларида мавжуд бўлган кампаниячилик ва дабдабабозлик, қоғозбозлик ва бюрократлик услубини қоралайди. Идеология ишида **ленинча услубни** сабот-матонат билан ривожлантириб бориш зарур, бу услуб юксак принципиалликни, коммунистик ғоявийликни, душман идеологияга нисбатан муросасизликни, революцион назарияни ижодий суратда татбиқ этишни ва ривожлантиришни, назария билан практиканинг бирлигини, оммани ишонтиришни ва уни коммунистик қурилишнинг энг муҳим вазифаларини ҳал қилиш учун уюштиришни ўзида бирлаштиради. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми барча раҳбар ходимлардан идеология ишида доимо шахсан қатнашиб туришни талаб этади.

Пленум партия, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларига идеология ишида ҳар бир шахсни ва умуман бутун коллективни коммунистик ғоявийлик ва ахлоқ руҳида тарбиялашнинг кучли воситаси бўлган танқид ва ўз-ўзини танқиддан актив суратда фойдаланиш вазифасини юклайди.

Ҳозирги замон шароитида идеология фронтининг барча участкаларидаги ходимлар олдига қўйиладиган талаблар тобора ошмоқда. Ишнинг муваффақиятини марксча-ленинча назарияни чуқур биладиган, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш экономикасини, маданий қурилиш проблемаларини яхши биладиган, серғайрат ва оммани ташкил қилишга қодир кадрлар ҳал қиладилар.

Пленум интеллигенциянинг: ўқитувчилар, муаллимлар, инженер-техник ходимлар ва илмий ходимлар, агрономлар, врачлар, адабиёт, санъат, матбуот арбобларининг идеология ишида қатнашишига ғоят катта аҳамият беради. Партия совет интеллигенциясини совет жамиятининг маънавий бойлигини янада кўпроқ активлик билан кўпайтиришга, халқнинг коммунистик дунёқарашини шакллантиришда партияга янада активроқ ёрдам беришга чақиради.

Пленум партия ташкилотларига совет кишиларини коммунистик руҳда тарбиялаш вазифаларини ҳал қилишда жамоатчиликнинг ижодий активлигини ва ташаббускорлигини бундан буён ҳам бутун чоралар билан қўллаб-қувватлашни таклиф қилади. Пленум жамоатчилик асосларининг кўлами тобора кенгайиб бораётганлиги жамоат ташкилотларига партия раҳбарлигини бўшаштиришга олиб бормаслигини, аксинча бу раҳбарликни кучайтиришни талаб этишни, партия ташкилотларининг идеология ишида жамоатчилик ташаббускорлигининг ҳамма формаларига доимо эътибор бериб туриши зарурлигини таъкидлайди.

Пленум ёшлар ўртасида ғоявий-тарбиявий ишларни яхшилашга, бу энг муҳим вазифани ҳал қилишда **Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунист Ёшлар Союзининг** ролини оширишга алоҳида эътибор беради. Ёшларда жамиятнинг ҳамма моддий ва маънавий бойликларнинг манбаи бўлган меҳнатга ҳурмат билан қараш, моддий ва маданий ноз-неъматларнинг умумий манбаидан озиқланувчи ҳар бир кишининг муқаддас вазифаси бу манбани тўлдириб боришда актив иштирок этишдан ва шу йўл билан бу манбанинг совет кишиларининг ҳозирги ва келажак авлодларининг эҳтиёжларини тобора кўпроқ қондира оладиган қилишдан иборатдир.

Ҳар бир ёш кишини коммунизм учун саботли ва мард курашчи қилиб, мамлакатнинг саришта-саранжомли хўжайини қилиб, кекса авлодлар қўлга киритган ва вужудга келтирган нарсаларнинг ҳаммасига чуқур ҳурмат билан қарайдиган, ўз меҳнати билан Ватаннинг бойлигини, шон ва шуҳратини орттирадиган киши қилиб тарбиялаб етиштирмоқ лозим.

Пленум партия комитетлари зиммасига комсомол ташкилотларига раҳбарликни кучайтириш, совет ёшларини коммунистик руҳда тарбиялашда уларнинг активлигини ва ташаббускорлигини ошириш вазифасини юклайди.

Пленум меҳнаткашларни тарбиялашда **касаба союзларининг** ролини янада оширишни муҳим вазифа деб ҳисоблайди. Касаба союзларининг ғоявий-тарбиявий ишини халқ хўжалик планларини бажариш учун, меҳнат унумдорлигини ошириш учун олиб бориладиган кураш билан, ишлаб чиқаришнинг ҳамда ишчи ва хизматчилар турмушининг конкрет шароитлари билан, уларнинг маданий ва техника савиясини ошириб бориш вазифалари билан, меҳнаткашларни жамият ишларини бошқаришга янада кўпроқ жалб этиш билан чамбарчас боғланган ҳолда қуриш зарур. Касаба союзларининг муҳим вазифаси — маданий оқартув ишларини янада кучайтиришдан иборат. Касаба союзлари клублар, қизил бурчаклар, кутубхоналарнинг ишига раҳбарликни яхшилашлари, жисмоний тарбия ва спортни бутун чоралар билан ривожлантиришлари лозим.

**Меҳнаткашлар депутатларининг Советлари** халқ энг кўп иштирок қиладиган ташкилот бўлган ҳозирги шароитда ишни шундай тарзда йўлга қўймоқ керакки, Советлар кўпдан-кўп комиссияларга, шунингдек меҳнаткашларнинг ўз ташаббуслари билан тузган ташкилотларига таянган ҳолда ҳар бир шаҳарда, посёлкада, қишлоқда, ҳар бир хонадонда доимо тарбиявий, маданий-оқартув ишлари олиб борадиган бўлсинлар. Пленум Советларнинг ижроия комитетларига ўз куч-ғайратларини барча маданият ўчоқларини янада кенгайтиришга қаратиш, меҳнаткашларнинг маданий ва маиший талабларини ўзларининг энг муҳим бурчи деб қараш вазифасини юклайди.

Пленум **қишлоқда идеология ишини** қатъият билан яхшилашни зарур деб ҳисоблайди ва иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетларига, барча партия комитетларига, министрликлар ва муассасаларга, хўжалик ташкилотларига қишлоқлардаги идеология муассасаларини малакали кадрлар билан мустаҳкамлаш, қишлоқ партия ва комсомол ташкилотлари, колхоз ва совхоз раҳбарларининг маданий-оқартув муассасаларининг аҳволи ва иши учун, совхоз ишчилари ва колхозчилар, айниқса ёшларнинг сиёсий, умумий билими ва профессионал билим даражаси учун жавобгарликларини ошириш чораларини кўриш вазифасини юклайди. Пленум иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка ва область саноат партия комитетларига, шаҳар ва район партия комитетларига ҳамда саноат-ишлаб чиқариш парткомларига саноат корхоналари коллективларининг колхозлар ва совхозларнинг коллективлари билан алоқасини ҳар томонлама кенгайтириш, шаҳар маданий муассасалари томонидан қишлоққа ёрдамни кучайтириш вазифасини юклайди.

Идеология ишининг моддий базасини янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш мақсадида СССР Госпланига, Халқ хўжалик олий кенгашига иттифоқчи республикалар Министрлар Советлари билан бирликда 1964—1970 йилларга мўлжаллаб маданий қурилиш планини тузиб чиқиш ва бу планда моддий-техника воситаларининг бутун комплексини ривожлантириш ҳамда халқ маорифи, маданият ва идеология ишининг бошқа соҳалари учун кадрлар тайёрлаш, ўқув юртларини ва маданият муассасаларини территориал тўғри жойлаштиришни кўзда тутиш топширилсин.

КПСС Марказий Комитети Пленуми иттифоқчи республикалар компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар партия комитетларига, барча партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларига шу қарорга мувофиқ равишда идеология ишининг мазмунини, форма ва методларини такомиллаштиришга, халқни коммунистик руҳда тарбиялашда, коммунизм қурилишининг улуғвор вазифаларини ҳал этишда унинг таъсирчанлигини оширишга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш вазифасини юклайди.

* * *

Партия олдида, бутун совет халқи олдида коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифалари турибди.

Партия меҳнаткашларнинг революцион ғайрати дунёни ўзгартиришнинг қудратли ва битмас-туганмас манбаидир деб билади. Партия ташкилотларининг халқнинг революцион руҳини баланд кўтариш, ҳаётнинг ҳамма соҳаларида омманинг ижодкорлиги учун кенг майдон очиб бериш, ҳар қандай консерватизм ва қотиб қолишга қарши, обывателларча бепарволикка қарши, чириб-ириб кетган буржуа идеологияси ва ахлоқига қарши шафқатсиз кураш олиб боришдан кўра муҳимроқ вазифаси йўқ.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми қаттиқ ишонч билдирадики, барча партия ташкилотлари, идеология фронтининг барча ходимлари КПСС Программасини, XXII съезд ҳамда ушбу Пленум қарорларини бажара бериб, идеология ишини тубдан яхшилашга эришадилар, мамлакатимизда коммунизм қурилиши вазифаларини амалга ошириш, улуғ марксча-ленинча таълимотни бундан кейин янада ғалабаларга эриштириш учун халқнинг ижодий активлигини янада юқори кўтарадилар.

# КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВАКИЛЛАРИНИНГ ХИТОЙ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВАКИЛЛАРИ БИЛАН БЎЛАЖАК УЧРАШУВИ ТЎҒРИСИДА

*КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1963 йил 21 июндаги қарори*

1. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми КПСС Марказий Комитети Президиумининг, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг жаҳон коммунистик ҳаракати кучларини янада жипслаштириш соҳасидаги сиёсий фаолиятини, шунингдек Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети билан ўзаро муносабатларда КПСС Марказий Комитети Президиуми амалга оширган ҳамма конкрет ҳаракатлар ва чораларни тўла ва якдиллик билан маъқуллайди.

Пленум шу нарсани маъқуллаб қайд қиладики, ўртоқ Н. С. Хрушчев бошлиқ КПСС Марказий Комитетининг Президиуми коммунистик ва ишчи партияларнинг 1957 ва 1960 йиллардаги Москва кенгашларида якдиллик билан қабул қилинган қарорларни изчиллик билан оғишмай амалга ошириб келди ва амалга оширмоқда.

2. ХКП Марказий Комитетининг 1963 йил 14 июндаги мактуби муносабати билан КПСС Марказий Комитетининг шу йил 18 июндаги Баёноти маъқуллансин.

3. КПСС Марказий Комитети Президиумига ХКП Марказий Комитетининг вакиллари билан бўлажак учрашувда қуйидагиларга амал қилиш вазифаси топширилсин:

КПСС XX, XXI ва XXII съездларида, компартияларнинг кенгашларида партиямиз томонидан қабул қилинган ҳамда Декларация ва Баёнотда ифода этилган, турмушда, халқаро коммунистик ҳаракатнинг ривожланиш практикасида ва халқаро воқеаларнинг боришида батамом тасдиқланган йўлни оғишмай ўтказиш.

КПСС Марказий Комитети қардош коммунистик ва ишчи партияларни жипслаштиришга, мавжуд келишмовчиликларни марксча-ленинча назария ҳамда 1957 ва 1960 йилги Москва кенгашларининг тарихий ҳужжатлари асосида бартараф қилишга қаратилган йўлни изчиллик билан ўтказмоқда ва ўтказа беради.

КПСС Марказий Комитети бундан буён ҳам марксизм-ленинизм ва социалистик интернационализм принциплари асосида Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикасининг улуғ халқлари ўртасидаги, КПСС билан ХКП ҳамда бошқа қардош партиялар ўртасидаги қардошларча дўстлик ва муносабатларни халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг бирлиги манфаатларини кўзлаб, умумий ишимиз— коммунизм ғалабаси учун кураш манфаатларини кўзлаб мустаҳкамлашга интила беради.

КПСС Марказий Комитети ХКП Марказий Комитетининг бизнинг партиямизга ва бошқа коммунистик партияларга, КПСС XX, XXI ва XXII съездларининг қарорларига, КПССнинг марксча-ленинча назария, СССРда социалистик қурилиш ва халқаро революцион ҳаракат амалий тажрибаси асосида ишлаб чиқилган Программасига қилган ҳужумларини асоссиз ва бўҳтондан иборат деб қатъийян рад этади. Бутун совет халқи, халқаро коммунистик ҳаракат якдиллик билан маъқуллаган КПСС съездларининг қарорлари, КПСС янги Программаси мамлакатимизда коммунизм қурилишида жуда катта сафарбар қилувчи куч бўлди.

КПСС Марказий Комитети коммунистик ҳаракатда ошкора мунозара олиб бормаслик керак деган фикрга амал қилиб келди ва бундан буён ҳам амал қила беради ҳамда ХКП Марказий Комитети ошкора мунозарани тўхтатиш тўғрисида эришилган келишувга оғизда эмас, балки ҳақиқатда амал қилади, деб умид билдиради.

КПССнинг жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг асосий принципиал масалаларидаги позицияси музокараларда баён қилиб берилсин ва қаттиқ туриб ҳимоя қилинсин ҳамда КПССнинг СССРда коммунистик қурилишнинг туб масалалари юзасидан турмушнинг ўзи тасдиқлаган, қардош коммунистик партиялар якдиллик билан маъқуллаган позицияси тушунтириб берилсин.

# КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми 21 июнда ўз ишини тамомлади.

Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчев катта ёрқин нутқ сўзлади. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва Пленумнинг барча қатнашчилари томонидан гулдурос қарсаклар билан бир неча марта бўлиниб турди.

Эрталабки мажлис «Правда» газетасининг бош редактори **П. А. Сатюковнинг** нутқи билан бошланди. Нотиқ айтдики, бизнинг партиямиз коммунизм қурилиши соҳасидаги улкан ишни ташкил этганида доимо В. И. Лениннинг кўрсатмаларига асосланди. В. И. Ленин бундай деган эди: «Биз халқаро революцияга ўзимизнинг асосий таъсиримизни ўз хўжалик сиёсатимиз билан кўрсатамиз... Ана шу соҳадаги кураш бутун жаҳон миқёсига кўчирилди. Биз бу вазифани ҳал этсак, халқаро миқёсда муқаррар ва узил-кесил ютиб чиқамиз. Шу сабабли хўжалик қурилиши масалалари биз учун жуда катта аҳамиятга эгадир».

Ленин ана шу қоида билан маҳкам боғлаган ҳолда социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши принципини илгари сурди ва асослаб берди. Тарихий тараққиётнинг бутун бориши тинч-тотув яшаш ва иқтисодий мусобақа шароитида социализм кучлари ўсиб, мустаҳкамланиб, ҳужум қилиб бораётганлигини, капитализм эса ўз позицияларини бирин-кетин қўлдан бой бераётганлигини тасдиқлади.

Владимир Ильич, дейди ўртоқ Сатюков, коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал этишга ижодий ёндошиш керак, деб васият қилган эди. Владимир Ильичнинг бу васияти жамиятимизнинг ҳаётида рўёбга чиқарилди. Ўртоқлар, ҳаммамиз партия Марказий Комитети, унинг Президиумининг бир мақсадни кўзда тутиб зўр ташаббус билан қилаётган фаолияти намунаси асосида ленинча иш услубини кун сайин ўрганмоқдамиз.

Ленин ишчилар, деҳқонлар, интеллигенция билан кун сайин амалий алоқа боғлаш традициясига асос солган эди. Бу традиция партиянинг XX съездидан кейин ғоят кенг ривожланди. Кейинги йилларда партия Марказий Комитетининг биринчи секретари, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолари ва Марказий Комитетнинг секретарлари бормаган бирорта иттифоқчи республика ёки йирик иқтисодий район, йирик қурилиш йўқ. Мунтазам суратда ўтказилаётган партия съездларида, Марказий Комитет Пленумларида, кенгашларда партия ва мамлакат ҳаётига доир энг муҳим масалалар муҳокама қилинмоқда. Бу — Ленин тушунган маънодаги коллектив раҳбарликдир. Ана шу коллектив раҳбарлик бизга жуда катта натижалар бермоқда.

Марказий Комитет томонидан қилинган жуда катта ишлар халқнинг синалган йўлбошчиси бўлган партиянинг обрўйини, партия раҳбарларининг обрўйини янада юксак даражага кўтарди. Коллектив раҳбарлик принципи халқ билан маҳкам боғланган, партия ишига, революция ишига чексиз содиқ бўлган Ленин типидаги атоқли арбобларнинг майдонга чиқиши учун шароит вужудга келтирди.

Шахсга сиғиниш оқибатларини тугатиш ва партия турмушининг ленинча нормаларини тиклаш партиянинг ва унинг йўлбошчиларининг обрўсини мустаҳкамлайди. Ленин тушунган маънодаги йўлбошчи халқ билан ва унинг жанговар авангарди — партия билан маҳкам боғланган, партия ва халқнинг юксак ишончига сазовор бўлган революционердир. Йўлбошчи ижтимоий тараққиётнинг қонуниятларини чуқур тушунадиган, ҳаёт томонидан илгари суриладиган масалаларни ҳал этишда марксизм-ленинизмни ижодий тарзда қўллана оладиган кишидир. Бизнинг партиямиз Ленин типидаги ана шундай раҳбарларни, обрўйи катта йўлбошчиларни ленинча йўлни амалга ошириш учун курашда майдонга чиқарди. Ленин типидаги ана шу раҳбарлар умумхалқнинг муҳаббати ва ишончига сазовор бўлдилар.

Сўнгра нотиқ коммунизм қурилишида партия ва халққа актив ёрдам бераётган совет матбуотининг фаолиятига тўхталиб ўтади. Матбуот партиянинг халқ хўжалигига раҳбарликни қайта қуриш тўғрисидаги энг муҳим тадбирларини, етти йиллик план лойиҳасини, КПСС Программаси лойиҳасини умумхалқ муҳокамаси даврида жуда катта иш қилди.

Матбуотнинг омма билан алоқаси мустаҳкамланди. Кейинги ўн йил ичида матбуотнинг ғоявий савияси анча ўсди, газеталарнинг тиражи икки баравардан зиёд ортди.

Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг тилларида 80 миллион нусха газета чиқмоқда, Бу — партиямизнинг ҳаққоний сўзларини омма орасига ёяётган 80 миллион коллектив ташкилотчи, пропагандист ва агитатор демакдир.

Биз шу билан фахрланамизки, совет журналистларига, матбуот, радио ва телевидение ходимларига ҳаётимиз ҳақидаги ҳақиқат гапларни ва партиянинг сиёсатини халққа тушунтириб беришдан иборат буюк фахрли вазифа ишониб топширилган.

Бизнинг газеталаримиз халқ учун чиқарилмоқда. Бу газеталар халқ қўли билан тайёрланмоқда. Миллионларча меҳнаткашлар матбуотда қатнашмоқдалар, тажрибаларни ўртоқлашмоқдалар, камчиликларни танқид қилмоқдалар. Ишчи ва қишлоқ мухбирлари сафи кенгайди. Ҳозирги вақтда уларнинг сафида 5 миллиондан ортиқ меҳнаткаш бор. Эндиликда биз бу ҳодисани халқ мухбирлари ҳаракати деб аташга ҳақлимиз.

П. А. Сатюков сўзини давом эттириб бундай деди: партия Марказий Комитети матбуотнинг фаолиятига юксак баҳо бермоқда. Кейинги ўн йил мобайнида КПСС Марказий Комитетининг ташаббуси билан журналистларнинг ижодий союзи тузилди ва уларнинг Бутуниттифоқ съезди ўтказилди. Ўртоқ Хрушчев съезд делегатлари шарафига ўтказилган қабул маросимида нутқ сўзлаб, совет журналистларини партиянинг дастёрлари деб атади. Ленинчи «Правда»нинг 50 йиллиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва ҳукумат матбуотимизнинг буюк ташкилотчилик ва сиёсий ишларини алоҳида қайд қилдилар.

Марказий Комитет, унинг Президиуми, Секретариати матбуотга кун сайин эътибор бериш, газета ва журналларнинг ишларига конкрет раҳбарлик қилиш намуналарини кўрсатмоқда. Марказий Комитетнинг шу Пленуми ана шундай зўр эътибор қилинаётганлигини исбот этувчи янги далилдир.

Сўнгра нотиқ айтадики, матбуотдаги танқидий чиқишларнинг таъсирчан бўлиши тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилмоқ зарур. Биз, дейди у, камчиликларнинг рўй беришида айбдор бўлган кишилар тўғрисидаги материалларни газета саҳифаларида кўпроқ босиб чиқариш, партия ва давлат интизомини бузувчилар, бюрократлар, хазина ўғрилари, муттаҳамлар, текинхўрларга, давлат ҳисобига яшовчи кишиларга қандай жазо берилганлиги тўғрисида хабар бериб туриш лозим деб ҳисоблаймиз. Бундай шахслар жамоатчилик фикри кучқудрати олдида жон талвасасига тушсинлар!

— Лениннинг улуғ байроғи, — дейди ўртоқ Сатюков сўзининг охирида,— марксизм-ленинизм байроғи жаҳон устида ҳилпираб турибди. Улуғ Ленин байроғи остида, жанговар штабимиз — ўртоқ Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитет раҳбарлигида XXII съезднинг тарихий қарорларини, бу съездда қабул қилинган Программани амалга ошира бориб, коммунизм ғалабасига эришамиз, бутун инсониятга унинг порлоқ истиқболи сари йўл очиб берамиз.

Пленум қатнашчилари СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари, энг кекса совет ёзувчиларидан бири **К. А. Фединнинг** нутқини зўр эътибор билан тингладилар. Ўтган йилнинг декабридан буён ўтган ярим йил ичида,— деди у, адабиёт ва санъат ҳаётида жуда катта аҳамиятга эга воқеалар бўлди. Бу воқеаларнинг энг муҳими партия ва ҳукумат раҳбарларининг мамлакат бадиий интеллигенцияси билан учрашувлари бўлди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев бу учрашувларда энг фаол қатнашди. Ана шу учрашувлар Совет Иттифоқидагина эмас, балки чет элларда ҳам катта таассурот қолдирди.

Санъатда социалистик реализм методини ривожлантириш, ғарб модернизмига қарши кураш масалалари К. А. Фединнинг нутқида асосий ўрин олди.

Ғарб модернистлари, деб таъкидлади нотиқ, совет адабиёти билан биринчи марта жанг қилаётганлари йўқ. Улар бизда бирор адабиёт борлигини инкор қилган пайтлар аллақачон ўтиб кетди. Улар ҳозир ёзувчиларимизга қарши ҳужумкорлик билан янги кампаниялар олиб бораётган сари мамлакатимизда ва халқаро майдонда совет бадиий ижодининг аҳамияти тобора ўсиб бораётганлиги жуда яққол намоён бўлмоқда.

Ғарбдаги модернист танқидчилар совет санъатига ҳужум қилишда эгаллаб турган позицияларнинг кўп қисми формалистик асосларга таянади. Аммо бу танқид санъатимизнинг қайси соҳасини рўкач қилмасин, совет ёзувчисининг Коммунистик партия билан чамбарчас боғланганлиги ана шу танқидчиларнинг айниқса қаттиқ норозилигини туғдирмоқда.

К. А. Федин яна айтадики, Ғарбдаги санъатшунослар бадиий формаларнинг ҳамма жойда ўзларига мақбул тарзда ривожланишини истайдилар. Ҳар қандай миллий санъат Ғарбдаги расм-русумларни такрорламайдиган бўлса, уларнинг фикрича бундай санъат камолатга эришмаган деб қаралиши лозим.

Аммо, дейди нотиқ, мустамлакачиликдан озод бўлиш учун курашаётган мамлакатларда санъат капиталистик системадаги санъат тараққиётига ўхшаб босқичлар бўйича ривожланади деб ўйлаш мумкинми? Социализм мамлакатларида санъат эски дунёнинг талвасада қолган санъаткорларининг ҳар бир лўттибозлигига эргашиб боради дейиш ақлга сиғадими, ахир? Ҳар бир халқнинг тарихи ана шу халқнинг санъаткорларига ўзига хос йўллар очиб бермайдими, ахир?

Совет санъати, деб таъкидлайди К. А. Федин қироатхоннинг маҳкамасида ҳам, қаландарнинг ҳужрасида ҳам туғилмаган. Граждалар урушининг шиддатли йилларида ҳали қариб қолмаган катта рус ёзувчилари олдида баррикаданинг қайси томонини танлаб олиш масаласи кўндаланг бўлиб қолган эди. Улар ўзларига ёққанини танлаб олдилар. Улар башарти ана шу танлашда адашган бўлсалар ўзларининг хатоларини тузатиш учун ўзларида куч топа билдилар ва хатоларини тузатдилар.

Совет ёзувчилари катта ёзувчилар тақдирининг тажрибасини, фожиаларнинг тажрибасини ҳаёт сабоқлари сифатида энг буюк тарихий сабоқ билан бирга ўзларига сингдириб олдилар. Улар ана шу энг буюк тарихий сабоқни ўз революцион халқининг туғёнга келган қатламлари ичидан олар эдилар. Улар халқ билан биргаликда янги ҳаёт барпо қилдилар, улар Октябрь Ватанини ҳимоя қилдилар ва халқ билан биргаликда Улуғ Ватан уруши ғалабалари йўлидан бордилар. Бизнинг адабиётимиз, деб таъкидлайди К. А. Федин, қарийб ярим асрдан бери советлар тарихига ажралмас бир бутун куч бўлиб қўшилмоқда. Тарихнинг ҳар бир қадами эса совет халқларининг иродаси билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси бошқарган дарға сифатида мужассамлаштирилди.

Сўнгра СССР Ёзувчилар Союзи правлениесининг биринчи секретари социалистик реализмнинг қарор топиш тарихига тўхталиб ўтади, ёш совет санъати кучларини жипслаштиришда ва социалистик эстетика масалаларини ишлаб чиқишда А. М. Горький ғоят катта роль ўйнаганлигини эслатиб ўтади. Санъаткорнинг санъат асарларида воқеликни гавдалантиришга ёндошиш принциплари йиллар бўйи камолатга эриша борди.

Бизни, дейди нотиқ, гўё социалистик реализм индивидуалликнинг сийқасини чиқариб юборади ва санъаткорнинг шахсиятини назар-писанд қилмайди, деб чўчитмоқчи бўладилар. Лекин бу нотўғридир. Социалистик реализм фақат миллий туслари жиҳатидангина эмас, балки ҳар бир тенг ҳуқуқли совет миллатининг ичидаги ўз жарангдор овозлари, дунёни кўриш хусусиятлари, дастхатлари, маҳорат усуллари билан ҳам бир-биридан фарқ қилувчи санъаткорлик талантларининг буюк хилма-хиллигини ўзига қамраб олади.

Партия социалистик реализмнинг ягона ўзани ичидаги форма ва оқимларнинг ана шу хилма-хиллигини доим таъкидлаб келди. Партия санъаткорларни ўз маҳоратларини такомиллаштиришга доим даъват этиб келмоқда.

Коммунистик қурилишимизнинг ҳозирги кунларида инсон фаолиятининг ҳар бир соҳасида шахснинг катта ўрин тутиши ҳар қачонгидан кўра мислсиз зўр куч билан таъкидланмоқда. Шахс жамиятдан ажратилмайди, балки жамият ўзининг энг яхши аъзолари намунаси асосида барпо қилинади.

Коммунистик партиянинг программасида инсон деган ном юксак даражага кўтарилди. Бутун социалистик давлат тузуми ва жамият ҳар бир кишининг индивидуаллигини ривожлантиришдан, унинг маънавий хислатларини такомиллаштиришдан ғоят манфаатдордир.

Социалистик реализм, деб уқтириб ўтади нотиқ, қарор топиб бормоқда. Бизнинг эътиқодимиз ана шундай ва бу эътиқодимизни ёқлаб бутун эҳтирос билан сўзлаганимиз-сўзлаган, ҳаннки бирон-бир чинакам санъаткор бундай эҳтироссиз бўлса. Биз янги дунё барпо қилмоқдамиз, биз дунёда янги киши яратмоқдамиз. Ана шу шонли ишда совет санъаткори катта ўрин олади.

ВЦСПС раиси **В. В. Гришинга** сўз берилади.

КПСС Марказий Комитетининг идеология иши масалаларини муҳокама қилаётган бу Пленуми, дейди ўртоқ Гришин, мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш планларини муваффақиятли амалга ошириш учун катта аҳамиятга эгадир. Бу Пленум халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати учун, социалистик лагерь бирлигини мустаҳкамлаш учун ҳам жуда катта аҳамиятга эгадир. Марказий Комитетнинг Пленуми бизнинг партиямиз, унинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети партия XXII съездининг тарихий қарорларини амалга ошириш, совет халқини коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасида жуда катта иш қилаётганлигини яна бир марта яққол кўрсатиб беради.

Ўртоқ Гришин айтадики, совет мамлакатининг эришган буюк муваффақиятлари ва хусусан кейинги ўн йил ичида қўлга киритган ютуқлари ишчилар синфимизнинг, колхозчи деҳқонларнинг, интеллигенциянинг, хуллас ленинчи партия тарбиялаган бутун совет халқининг онги юксак даражага кўтарилганлигини очиқ-равшан кўрсатувчи далилдир. Ўртоқ Гришин совет касаба союзлари партия раҳбарлигида меҳнаткашларни коммунизм руҳида тарбиялаш соҳасида катта иш қилаётганликларини таъкидлайди.

Касаба союзларининг кўп қиррали хилма-хил фаолияти меҳнаткашларни ўз мамлакатининг хўжайини деб ҳис этиш, янги жамият қуришдан иборат буюк иш учун жавобгарликни сезиш руҳида тарбиялашга, коммунизм қурувчисининг меҳнатни севиш, интизом, уюшқоқлик, коллективчилик туйғулари сингари муҳим хислатларни мустаҳкамлашга, совет қонунларига ва социалистик жамиятда яшаш қоидаларига риоя қилишга қаратилган. Меҳнат жараёнида тарбиялаш ана шу фаолиятнинг энг муҳим қисмидир. Нотиқ айтадики, Коммунистик меҳнат ҳаракати социалистик экономикани узлуксиз ривожлантириш ва такомиллаштириш, коммунистик муносабатларни шакллантириш ва янги кишини тарбиялаш процессини жадаллаштирувчи қудратли кучдир. Коммунистик меҳнат ҳаракатида ҳозир 20 миллиондан кўпроқ киши қатнашмоқда.

(Давоми бешинчи бетда)

# КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

(Боши тўртинчи бетда)

Инженерлар ва техниклар коммунистик меҳнат ҳаракатига тобора кўп жалб этилмоқда. Инженер ва техниклардан бир миллиондан кўп киши бўш вақтларида ҳеч ҳақ олмай жамоат конструкторлик бюроларида, иқтисодий анализ бюроларида, жамоат илмий-тадқиқот институтлари ва лабораторияларда, корхона ва қурилишларда ишламоқдалар ва бу билан ишлаб чиқаришни такомиллаштириш, янги техникани жорий қилиш ишига катта ҳисса қўшмоқдалар.

Касаба союзлари раҳбарлигида ишлаётган рационализаторлар ва ихтирочилар Бутуниттифоқ жамияти ва илмий-техника жамиятлари беш миллиондан кўпроқ кишини бирлаштирди. Ихтирочилар ва рационализаторлар етти йиллик мобайнида 10 миллиард сўм маблағни тежаш имконини берадиган миқдордаги таклифларни ишлаб чиқиш ва жорий қилиш юзасидан олган мажбуриятларини муваффақиятли бажармоқдалар.

Ишчи ва хизматчиларнинг йиғилишлари, доимий ишлаб чиқариш кенгашлари, дейди ўртоқ Гришин, меҳнаткашларни тарбиялашнинг таъсирчан воситасидир. Касаба союз ташкилотлари тарбия ишлари олиб бориш учун матбуотдан ва кўргазмали агитация воситаларидан кенг фойдаланмоқда. Неча ўн миллионлаб меҳнаткашларга ва уларнинг оила аъзоларига хизмат кўрсатаётган маданий-оқартув муассасалари тарбия ишида муҳим ўрин олади.

Сўнгра нотиқ айтадики, касаба союзлари партиянинг кўрсатмаларини амалга ошира бориб, ўзининг бутун фаолиятида жамоатчилик асосларида ишлашни сабот билан кенгайтирмоқдалар. Касаба союз бошланғич ташкилотларининг 96 проценти, деярли барча район ва шаҳар комитетлари, кўпгина область комитетлари, минг-минглаб клублар, кутубхоналарнинг ярмидан кўпроғи штатсиз аппарат билан ишламоқда. Касаба союз ташкилотларида 26 миллиондан кўпроқ актив бор. Касаба союз ташкилотларидаги жамоат иши меҳнаткашлар учун яхши мактаб бўлиб, уларни коммунистик руҳда тарбиялашга, давлат ва жамият манфаатлари тўғрисида ғамхўрлик қилишни кучайтиришга ёрдам беради.

Совет касаба союзларининг халқаро майдондаги фаолияти тарбиявий жиҳатдан катта аҳамиятга эгадир. Чет эллардаги касаба союз ташкилотлари билан алоқа ва ҳамкорлик мамлакатимизнинг меҳнаткашларини совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализми руҳида тарбиялашга ёрдам беради. Совет касаба союзларининг социалистик мамлакатлардаги меҳнаткашлар ташкилотлари билан кенг алоқалари жаҳон социалистик ҳамдўстлиги бирлигини мустаҳкамлашга кўмаклашади, совет касаба союзларининг халқаро миқёсдаги бутун фаолияти эса барча мамлакатлар меҳнаткашларининг дўстлиги ва ҳамкорлигини ривожлантиришга, тинчлик ва социал тараққиёт учун курашда ишчилар синфининг кучларини жипслаштиришга ёрдам беради.

Нотиқ касаба союзларининг тарбия ва маданий-оқартув ишларида камчиликлар борлигини ҳам кўрсатиб ўтади. Кўпгина касаба союз ташкилотлари кишиларни меҳнат жараёнида тарбиялаш масалалари билан ҳали кам шуғулланмоқдалар. Баъзи корхоналар ва қурилишларда мусобақа, коммунистик меҳнат ҳаракати кўнгилдагидек ташкил этилган эмас, ишлаб чиқариш кенгашлари, ўртоқлик судлари яхши ишламоқдалар деб бўлмайди. Меҳнаткашларнинг йиғилишларига тайёргарлик кўриш ва бу йиғилишларни ўтказишда кўп камчиликлар бор.

Ўртоқ Гришин сўзини давом эттириб бундай дейди: меҳнатни нормалаш ва меҳнат ҳақи тўлашни тўғри ташкил этиш, корхоналарда нормал иш шароитини вужудга келтириш, иш вақти режими ва меҳнаткашларнинг дам олиши тўғрисидаги совет қонунларига қаттиқ риоя қилиш — ишчиларни ва хизматчиларни тарбиялаш учун катта аҳамиятга эгадир. Аммо бу соҳада хато ва жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Хўжалик органлари ва касаба союз ташкилотларининг ана шу масалаларга, уй-жой-маиший хизматни яхшилаш, болалар боғчалари ва яслилари шохобчаларини кенгайтириш масалаларига эътиборини кучайтириш зарур.

Яқинда, дейди ўртоқ Гришин, БЦСПСнинг Пленуми ўтказилади. Бу пленум Марказий Комитетнинг ҳозирги Пленуми қарорлари асосида тарбия ишини янада яхшилаш соҳасида касаба союзларининг конкрет вазифаларини қараб чиқади. КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорлари совет кишиларини коммунизм руҳида тарбиялаш соҳасида партиянинг ва барча жамоат ташкилотларининг жанговар иш программаси бўлади. Совет касаба союзлари Пленум қарорларини ўз ишлари учун асос қилиб оладилар. Совет касаба союзлари меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш, ишчи ва хизматчиларни коммунизм қурилиши планларини бажариш учун курашга сафарбар қилиш йўлидаги ишларни янада яхшилаш учун мавжуд имкониятларнинг ҳаммасидан тўла фойдаланишни ўз вазифалари деб биладилар.

Шу йилнинг октябрь ойида, дейди ўртоқ Гришин, СССР касаба союзларининг XIII съезди бўлади. Совет касаба союзлари ўз съездини ғоят ўсган, ташкилий жиҳатдан мустаҳкамланган ҳамда Коммунистик партия ва унинг ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети теварагига маҳкам жипслашган кўпмиллионли меҳнат армияси билан кутиб оладилар.

Совет театри ходимлари, деди СССР халк артисти **Н. К. Черкасов** ўз ишларини астойдил севадилар ва бу иш халқ учун зарур эканлигига аминдирлар. Мамлакатимизда театрнинг ижтимоий аҳамияти бениҳоя ўсди. Бу тасодифий бир ҳол эмас. Коммунизм қурилиши даврида янги кишини — коммунизм улуғ идеалларига содиқ бўлган кишини шакллантиришда санъатнинг роли кескин суратда ўсиб бормоқда.

Мен, деди нотиқ, Москвада 7 ва 8 мартда партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат ходимлари билан учрашувида қатнашиш шарафига муяссар бўлдим. Партия совет санъаткорининг юксак гражданлик бурчини бизга яна эслатиб ўтди. Мен ҳозир ана шу муътабар минбарда туриб, биз, совет театри ходимлари партиямиз ва бутун халқимиз қандай мақсадлар билан яшаётган бўлса, худди шундай мақсадлар билан яшаётганлигимизни, бутун куч ва қобилиятимиз билан замондошларимизнинг маънавий талабларига жавоб беришга интилаётганлигимизни айтмоқчиман. Халқ олдида жавобгарликни сезиш туйғулари туфайли санъат ходимларини тўлқинлантираётган вазифалар пайдо бўлмоқда.

Санъатимизнинг доираси торайтирилган, бир кишининг шахсий таъбиларига мослаштирилган вақтлар ҳам бўлган эди. Ана шу вақтлар аллақачоноқ ўтиб кетди. Партиянинг XX съездидан кейин совет театри равнақ топганлигини ўз кўзимиз билан кўрдик ва совет театрини юксалтиришда ўз кучимиз билан қатнашдик. Турли коллективлар турли жанрлардаги — қаҳрамонлик ва лирик, фалсафий ва сатирик жанрлардаги спектаклларни саҳнага қўйдилар. Бу эса халқнинг маънавий талаблари ғоят ўсганлигини, совет театри услуб ва жанрларининг хилма-хил эканлигини исбот этади. Афишаларда Шекспир, Пушкин, Горький номларини, совет драматурглари яратган пьесаларнинг номларини ва чет эллардаги прогрессив авторлар ёзган асарларнинг номларини учратиш мумкин. Ленин инсоният тўплаган маданиятнинг ҳамма бойликларидан фойдаланишга даъват этган эди, биз Лениннинг ана шу васиятларига амал қилмоқдамиз.

Аммо, дейди ўртоқ Черкасов, театрлар репертуар танлашга ҳамиша тўғри ёндошдилар, деб бўлмайди, улар тасодифий, баъзан ярамас, хом пьесаларни саҳнага қўйдилар. Шу нарса жуда яхши бўлдики, партия бизни ошкора танқид қилди, хато қилган санъаткорни бир чеккага суриб чиқариш учун эмас, балки уни тўғри йўлга солиб юбориш учун танқид қилди. Бу танқид шунинг учун ҳам муҳим эдики, баъзи бировлар санъатда «ўзгалар садоси»га жўр бўла бошлаган эдилар ва бу билан халқимизнинг ғоявий қуролини заифлаштиришга уринган эдилар. Партия ва унинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети бундай ҳаракатларнинг хатолиги ва ярамаслигини ўз вақтида фош қилдилар.

Бизнинг маршрутимиз аниқ кўрсатиб берилди ва беғараз, ҳалол меҳнати билан эзгу иш қилишни истаётган ҳар бир киши учун йўл очиқдир. Ғарбдаги баъзи «арбоблар» бизда ижод эркинлиги йўклиги тўғрисида ҳар қанча наъра тортмасинлар, биз уларга шу гапни айтамиз: биз тамомила эркин ижод қилмоқдамиз, биз халқ учун ижод қилмоқдамиз! Ленин партияси бизга раҳбарлик қилаётгани билан фахрланмоқдамиз!

Сўнгра ўртоқ Черкасов театрларнинг драматурглар билан ўзаро муносабатларига тўхталиб ўтади. Биз, дейди у, замонамиз тўғрисидаги яхши бадиий пьесалар билан бир қаторда актуалликни даъво қилган пьесаларни ҳам саҳнага қўйган вақтларимиз бўлган эди. Бундай пьесалар томошабинларга манзур бўлмади. Нима учун? Шунинг учунки, бу пьесалар ҳаммага маълум бўлган ҳақиқатларни кўрсатиб беришдан нари ўтмади, болхонадор, дабдабали сўзлар кўп ишлатилди-ю, аммо жонли инсон, инсоннинг жонли ва ранг-баранг характерлари кўрсатилмади. Энг яхши совет актерлари кўп вақт «бекор ўтирадилар», йиллар бўйи яхши ролларни ижро этмайдилар, қаҳрамон замонамизнинг тўлақонли образларини ярата олмаётирларки, бу нонормал ҳолдир.

Биз — актёрлар, режиссёрлар, рассомлар, композиторлар, ёзувчилар, кино ходимлари битта ишни бажармоқдамиз ва ҳаммамизнинг олдимизда айни бир хил вазифалар турибди. Ҳозирги пайтда, дейди нотиқ, ижодий кучларни янада кўпроқ жипслаштириш керак. Ижодкор ходимлар ўртасида мустаҳкам, амалий алоқа ўрнатилиши ва улар бир-бирларига ижодий ёрдам беришлари керак.

Нотиқ сўзининг охирида айтадики, бизнинг мамлакатимизда янги типдаги актёр—актёр-трибун, актёр-гражданин ўсиб етишди. Ана шу янги актёр, дейди Н. К. Черкасов, коммунизмнинг ҳозирги илғор қурувчиси образини ярата олади. Бизнинг халқимиз қаҳрамонларни майдонга чиқармоқда. Биз минг-минглаб ана шу қаҳрамонларни кўриб турибмиз. Биз образларини ярата оладиган кишиларимиз бор, биз бу образларни кимлар учун яратишимиз кераклигини яхши биламиз. Партия бизга ижод йўлини кўрсатиб бермоқда. Бир ёқадан бош чиқариб ишга киришайлик ва партия бизни чорлаётган улуғ мақсад сари — коммунизм сари бирга борайлик.

Кечки мажлисда музокараларни тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилинади. Пленум КПСС Марказий Комитети секретари ўртоқ Л. Ф. Ильичевнинг «Партия идеологияи ишининг навбатдаги вазифалари» тўғрисидаги доклади юзасидан бир овоздан қарор қабул қилади.

«КПСС Марказий Комитети вакилларининг Хитой Компартияси Марказий Комитети вакиллари билан бўлажак учрашуви тўғрисида» ҳам бир овоздан қарор қабул қилинади. (ТАСС).

## ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИ ЗАРБДОР СУРЪАТЛАР БИЛАН ОЛИБ БОРИЛСИН

Якинда Тошкентда КПСС Марказий Комитетининг Ўрта Осиё Бюроси томонидан чақирилган Ўрта Осиё иқтисодий районида қишлоқ қурилишини яхшилаш масалаларига бағишланган кенгаш бўлиб ўтди. Кенгашда Ўрта Осиё республикалари Компартиялари Марказий Комитетларининг қишлоқ хўжалигига раҳбарлик Бюролари раисларининг ўринбосарлари ва бўлим мудирлари, шунингдек Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон ва Туркманистон Госстройлари, қишлоқ хўжалик, планлаштириш, қурилиш ва лойиҳа ташкилотларининг раҳбарлари, СССР Ўрта Осиё иқтисодий районі қурилиш бўйича Давлат ишлаб чиқариш комитетининг масъул ходимлари иштирок этдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорлари асосида қишлоқ қурилишининг аҳволи ва уни янада ривожлантириш перспективалари ҳақида республикалар вакилларининг докладлари ва ахборотлари муҳокама қилинди. Нутқларда республикалардаги резервлардан қишлоқдаги қурилиш суръатларини кучайтириш учун яхшироқ фойдаланишга алоҳида эътибор берилди. Қурилиш ташкилотларини ихтисослаштиришнинг, лойиҳалаш ташкилотлари ишини такомиллаштиришнинг, қишлоқ қурилишини кенг индустрлаштиришнинг аҳамияти таъкидлаб кўрсатилди.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюроси раисининг ўринбосарлари В. К. Акулинцев ва С. М. Веселов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Н. Ж. Худойбердиев, СССР «Госстройи» раисининг ўринбосари И. К. Козюля, СССР Ўрта Осиё иқтисодий районининг қурилиш бўйича Давлат ишлаб чиқариш комитети раиси В. М. Гушчин иштирок этдилар.

«Узгипросельстрой» лойиҳалаш институтида кенгаш қатнашчиларига ишлаб чиқариш бинолари, қишлоқ жойлар учун уй-жой бинолари ва маданий-маиший объектларнинг янги типовой лойиҳалари намойиш қилинди. Бу лойиҳаларни Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон лойиҳалаш ташкилотлари СССР «Госстройи» бош лойиҳалаш ва илмий тадқиқот институтлари билан биргаликда ишлаб чиққанлар. (ЎзТАГ).

# ФАЗОДАГИ ЖАСОРАТ ЕРДА ЯНГИ ЗАФАРЛАРГА ЧОРЛАЯПТИ

### САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ, ИШТИХОН ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИДАГИ КОЛХОЗЧИЛАР, МЕХАНИЗАТОРЛАР, МУТАХАССИСЛАРНИНГ ҒЎЗАНИНГ РИВОЖЛАНИШДАН КЕЙИНДА ҚОЛИШИНИ ТУГАТИШ ЮЗАСИДАН БЕЛГИЛАГАН

## ТАДБИРЛАРИ

Партиямиз Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг ғамхўрлигидан илҳомланган Иштихон ишлаб чиқариш бошқармасининг пахтакорлари астойдил меҳнат қилиб, табиий офат оқибатларини тугатмоқдалар, ғўзанинг ривожланиши ва суғоришдаги қолоқликни тезда тугатиш учун интилмоқдалар, бошқармада пахта етиштириш юзасидан олинган мажбуриятларни бажариш учун зўр ғайрат билан курашмоқдалар. Ана шу мақсадда қуйидаги тадбирларни амалга ошириш мўлжалланмоқда.

Ғўза ўсиш ва ривожланиш, ҳосил тўплаш даврида қатор ораларини бултурги тўрт бор ўрнига ўртача ҳисобда 5,5 марта ишлаймиз. Июнь ойида ғўза қатор ораларини 1,8 марта, июль ойида 2,2 марта, август ойида 1,5 марта ишлаймиз. Ўтган йили ғўза парвариши даврида 548 та чопиқ тракторидан фойдаланилган бўлса, бу йил 700 та агрегатдан ташқари 591 та от культиваторидан ҳам фойдаланилади.

Экинни суғоришга, айниқса табиий офатдан кейин экилган пахта далаларидаги ғўзани суғоришга, сувдан тежаб-тергаб фойдаланишга алоҳида эътибор берамиз. Бултур 3 минг сувчи ғўзага сув тараган бўлса, бу йил экинни камида 4300 сувчи суғоради. Ғўзага кеча-кундузи сув таралади. Ғўза парваришида қатнашаётган колхозчилар ёнига яна 5 мингдан кўпроқ киши қўшилиб, ўтган йилги 14 минг киши ўрнига 19500 киши экинни парвариш қилади. Биз бунга ғўзани парвариш қилишга қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида ишлаётган колхозчиларни ва қишлоқ жойларида яшайдиган аҳолини жалб қилиш йўли билан эришамиз. Ғўза парваришига биринчи навбатда барча коммунистлар билан комсомолларни жалб қиламиз.

Ҳосилнинг тақдири кўп жиҳатдан ғўзанинг озиқлантирилишига боғлиқдир. Биз минерал ўғитдан ташқари далага қўшимча 8 минг тонна маҳаллий ўғит чиқариб, экинни озиқлантирамиз. Бу ўғитнинг кўп қисми ғўза ривожланишдан орқада қолаётган далаларга солинади. Бошқармамизда 15 минг гектарча майдондаги ғўза ривожланишдан орқада қолмоқда. Маҳаллий ўғит ташиш учун 164 та автомашина ажратилиб, махсус бригадалар тузилди.

Ҳозир ҳар бир гектар майдонда 110-130 минг туп кўчат қалинлигига эришилди. Вазифа ана шу кўчатнинг ҳар бир тупини эъзозлаб сақлашдан иборатдир. Биз ғўза парваришида қатнашаётган сувчилар, механизаторлар ва бошқа барча колхозчилар ҳар бир туп экиннинг тўла сақлаб қолиши учун жавобгарлик ҳис қилиши, ўзларига бириктилган участкаларда бегона ўтнинг ўсишига йўл қўймасликлари, меҳнат қилаётган кишиларнинг ҳаммаси белгиланган иш нормаларини бажаришлари учун барча чораларни кўрмоқдамиз.

Биз қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашни бир кун ҳам бўшаштирмаймиз. Шу мақсадда қишлоқ хўжалик авиацияси, трактор агрегатлари ва қўл аппаратурасидан кўпроқ фойдаланмоқдамиз.

Ғўза қатор ораларини ишлаш билан бир маҳалда ҳосилни машинада териб олишга шайланмоқдамиз.

Хўжалик ҳисобини жорий қилиш — колхозчилар меҳнатига ҳақ тўлашнинг тажрибада синаб кўрилган усулидир, меҳнат интизомини мустаҳкамлашга қишлоқ аҳолисининг ўз меҳнати самараларидан моддий манфаатдорлигини оширишга ёрдам беради. Биз бошқармадаги барча хўжаликларда ва далачилик бригадаларида колхозчиларга ҳақ тўлашнинг бу илғор усулини кенг қўлланмоқдамиз, колхозчиларга ҳар 10 кунда аванс бериб турилибди.

Бошқарма хўжаликларида социалистик мусобақа кенг авж олдирилмоқда. Бригадалар, сувчилар ва механизаторлар ўртасида ўзаро мусобақа ташкил этилган. Хўжаликларнинг партия ташкилотлари мусобақанинг боришини кузатиб турибдилар, илғорларни рағбатлантирмоқдалар, қолоқларни аниқлаб, илғорлар сафига етиб олишларига кўмаклашмоқдалар. Кунлик нормани ортиғи билан адо этаётган, меҳнат унумдорлигини ошираётган ва топшириқларни сифатли бажараётган колхозчилар, сувчилар ва механизаторлар ўз вақтида рағбатлантирилмоқда.

Далада ишлаётган кишилар учун яхши маданий-маиший шароит яратиб бермасдан туриб юксак меҳнат унумдорлигини оширишга эришиш мумкин эмас. Биз хўжаликларда бор бўлган 172 та дала шийпонини чинакам оммавий-сиёсий ишлар маконига, колхозчилар ҳордиқ чиқарадиган жойга айлантирамиз. Болалик аёлларнинг меҳнат унумдорлигини ошириш кўп жиҳатдан болалар яслиларининг иши яхши ташкил этилишига, болалар яслилари озиқ-овқат маҳсулотлари ва ашёлар билан қанчалик таъминланишига боғлиқдир. Ҳар бир колхозда доимий ва мавсумий яслилар ташкил этамиз, далада ишлаётган кишиларга иссиқ овқат пишириб берилади, аҳолига намунали медицина ва савдо хизмати кўрсатилишига эришамиз.

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарори, Валерий Биковский ва Валентина Терешкова бошқарган «Восток-5» ҳамда «Восток-6» космик кемаларининг парвози ғолибона якунланиши пахта далаларидаги меҳнат аҳлининг социалистик мусобақасини янада тўлқинлантириб юборди. Кўпгина бригадалар пахта ва бошқа экинларнинг, шу жумладан, маккажўхори ва оқжўхори ҳосилдорлигини ошириш, шунингдек, ем-хашак тайёрлаш, ғаллани йиғиштириб олиш юзасидан ўз зиммаларига қўшимча мажбуриятлар олмоқдалар. Биз давлатга дон ва бошқа маҳсулотлар сотиш юзасидан олган мажбуриятларимизни ортиғи билан бажариш учун бутун чораларни кўрамиз.

Биз об-ҳаво ноқулай келиши оқибатида юз берган жиддий қийинчиликларга қарамасдан мўл ҳосил етиштирамиз ва мамлакатга 63 минг тонна «оқ олтин» етказиб берамиз. Бу, КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорига, фазодаги мардликка бизнинг амалий жавобимиз бўлади.

**БУ ТАДБИРЛАР ИШТИХОН ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИ АКТИВИНИНГ БАРЧА БРИГАДА БОШЛИҚЛАРИ ВА КОЛХОЗЛАРНИНГ РАИСЛАРИ, ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ СЕКРЕТАРЛАРИ, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МУТАХАССИСЛАРИ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИДАГИ БОШҚА ХОДИМЛАРНИНГ ИШТИРОКИДА БЎЛИБ ЎТГАН ЙИҒИЛИШИДА МУҲОКАМА ҚИЛИНГАН ВА БИР ОВОЗДАН МАЪҚУЛЛАНГАН.**

## ВАЛЕНТИН ТЮПКО БРИГАДАСИДА

Бу исмни мамлакатимиз қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ҳурмат билан тилга оладилар. Ўрта Осиё машина-синаш станциясида бир неча йил меҳнат қилиб, трактордан фойдаланиш, машина теримини ташкил қилиш — механизацияга суяниб, пахтадан мўл ҳосил етиштириш намунасини кўрсатган Валентин Тюпко бу йил 2-«Оққўрғон» совхозининг бўлимига ўтиб ишлай бошлаганига анча бўлди. У 320 гектар ерда комплекс механизациялашган бригада ташкил этиб, унга бевосита ўзи раҳбарлик қилмоқда.

Бригада 8 звенога бўлинган. Ҳар бир звенога механизатор бошчилик қилади. Механизатордан ташқари 5 киши бириктилган. Улар сув қуйиш, озиқлантириш ва бошқа ишларни бажарадилар.

Механизациялашган звеноларда ишнинг бориши кишини қувонтиради. Ғўза бир текис, бегона ўт кўринмайди. Ҳозирги кунда ғўза шоналари гулга айланмоқда.

Механизатор — звено бошлиқлари А. Матқосимов, Т. Аширхонов, М. Мирзаев, А. Файзуллаев, Н. Худойбердиев, Қ. Холматов, О. Хаитов, Б. Василевский ўртоқлар ҳозиргача ғўза қатор ораларига икки-уч бор узунасига ва кўндалангига ишлов бердилар. Шунингдек биринчи сув ҳам тугалланмоқда.

Новатор механизатор бошлиқ бригада аъзолари бу йил ҳар гектар ердан 27 центнердан ҳосил олиш учун курашмоқдалар.

Т. СОЛИЕВ.

# ТИНЧЛИК ВА БАХТ-САОДАТ УЧУН!

*Жаҳон хотин-қизларининг эртага Ватанимиз пойтахти Москвада очиладиган конгрессига катта тайёргарлик кўрилди. Мана. бугун меҳмондўст совет хотин-қизлари улуғ Ватанимиз пойтахти Москвада конгресс делегатларини — ўз қадрдон дугоноларини зўр шодлик ва мамнуният билан кутиб оладилар.*

*Конгресснинг кун тартибига қуйидаги энг муҳим, актуал ва халқаро хотин-қизлар ҳаракатида ҳали тўла ечилмаган масалалар қўйилган:*

*— Халқаро демократик хотин-қизлар федерацияси тинчлик, миллий мустақиллик, хотин-қизларнинг ҳуқуқлари ва болаларнинг бахт-саодати учун курашда;*

*— Жамиятда ва оилада хотин-қизларнинг ҳуқуқлари учун кураш;*

*— Хотин-қизлар — халқлар ўртасида тинчлик, қуролсизланиш ва дўстлик учун курашда;*

*— Хотин-қизларнинг миллий мустиқиллик учун кураши;*

*— Болалар ва ёшларнинг соғлиги, тарбияси ва ўқиши учун хотин-қизларнинг кураши;*

*— Ташкилий масалалар.*

*Конгресс кун тартибининг ўзиёқ унда ғоят муҳим ҳаётий, етилган проблемалар муҳокама қилинишидан, хотин-қизларнинг халқаро федерацияси ўзининг тарихида янги, янада масъулиятли даврга кирганлигидан далолат беради. Чинакам инсонпарварликнинг олижаноб идеяларига амал қилаётган бу ташкилот хотин-қизларни тинчлик учун курашда жипслаштиришда, империализмнинг реакцион кучларига қарши курашда, мазлум халқларни мустамлака зулмидан озод қилишда, миллий буржуазия ва чет эл монополистлар эксплуатациясига қарши ҳаракатда кўпгина ишлар қилди.*

*Халқаро майдонда урушнинг қора булутлари пайдо бўлган, халқаро кескинлик жиддийлашган пайтларда федерациянинг овози баралла янгради. Хотин-қизлар ва болаларнинг ҳуқуқлари учун иқтисодий ва социал адолатсизликка қарши зўр қатъият билан чиқиш зарур бўлганда ҳам урушқоқ империалистларни федерация ўзининг нуфузи, халқаро таъсири билан ҳисоблашишга мажбур этди. Шунинг учун бу ташкилотнинг обрўси, салмоғи, унинг аъзолари, унга хайрихоҳлар сони тобора кўпаймоқда.*

*Ҳозирги пайтда федерация сафларида 90 мамлакатдан 200 миллион хотин-қиз бор. Бугунги конгресс шубҳасиз, федерация таъсирини янада ошириб, унинг кучига куч қўшади. Чунки, бу конгресс ҳар бир онгли, илғор аёлнинг юрагига, эзгу-умидларига жуда яқин масалаларни — барча мамлакатлардаги тинчликсевар кучлар билан биргаликда ер юзида тинчликни сақлаб қолишга астойдил интилиш, умумий ва батамом қуролсизланиш, ўз мамлакатларининг эркинлиги ва мустақиллигига, ўз болаларининг фаровон ва бахт-саодатли бўлишига эришиш, оилада ва жамиятда тенгҳуқуққа эга бўлиш проблемаларини муҳокама қилади.*

*Халқаро демократик хотин-қизлар федерациясининг комитети ўзининг ўтган йили декабрь ойида Берлинда бўлган сессиясида конгресс чақириш ҳақидаги қарорни қабул қилиши биланоқ барча мамлакатларда конгрессга тайёргарлик комитетлари тузилган эди.*

*Кўпчилик мамлакатларда, айниқса социалистик лагерь мамлакатларида конгресс учун пуллар йиғилди, унинг фойдасига ярмаркалар, лотерея ўйинлари, концертлар уюштирилди, минглаб сувенир (совға)лар тайёрланди, болаларга кийимлар тикилди, открыткалар, маркалар ва ҳоказолар чиқариб сотилди.*

*Совет Иттифоқи халқлари, айниқса совет хотин-қизлари бутун дунёдаги мазлум аёлларнинг дўсти, илҳомчиси сифатида конгрессга қизғин тайёргарлик кўрдилар. Уларнинг бу тайёргарлиги шу кунларда ҳам кенг кўламда давом этмоқда.*

*Совет хотин-қизлари конгресснинг муваффақиятли ўтиши учун энг қулай шароит яратишга астойдил ҳаракат қилаётирлар. Чунки, улар халқаро хотин-қизлар ҳаракатининг тинчлик, миллий мустақиллик, тенг ҳуқуқлилик ва хотин-қизлар билан болаларнинг бахти-саодати, ўқиб, билим олиши, санъат ва маданият нуридан баҳраманд бўлиши учун курашдаги бирлиги тобора мустаҳкамланишидан манфаатдордирлар.*

*Совет хотин-қизлари комитети ана шу интилишларни ифодалаб, конгрессга тайёрланиш ва уни ўтказиш ёрдам комитетини тузди. Комитет составига республика, область ўлка ва йирик шаҳарлардаги хотин-қиз активлари, СССР Олий Совети ва миллий республикалар Олий Советларининг депутатлари, меҳнатда донг таратган, фан, маданият, санъат арбоблари, маориф, соғлиқни сақлаш муассасаларининг вакиллари киритилди. Комитет составида Ўзбекистондан Е. С. Насриддинова, З. Р. Раҳимбобоева ва Турсуной Охунова каби атоқли аёлларимиз бор.*

*Республикамизнинг хотин-қизлари ҳам конгрессни муносиб кутиб олиш учун катта тайёргарлик кўрдилар. Улар пилла тайёрлаш планини ошириб бажариб, давлатга қўшимча равишда яна 1,5 минг тонна пилла топшириш мажбуриятини олдилар. Республика хотин-қизлари шу кунларда миллий ифтихоримиз бўлган пахтадан мўл ҳосил етиштириш, давлатга 3 миллион 566 минг тонна «оқ олтин» топшириш учун пухта замин тайёрлаш йўлида табиат инжиқликларига, об-ҳаво шароитининг ноқулайлигига қарамай ҳормай-толмай меҳнат қилмоқдалар. Ўзбекистон хотин-қизлари яхши биладиларки, улар етиштирган пахта, пилла, саноат маҳсулотларидан чет эллардаги опа-сингиллари ҳам баҳраманд бўладилар.*

*Республикамизда Е. С. Насриддинова раислигида тузилган хотин-қизлар комитети конгрессга тайёргарлик соҳасида муҳим тадбирларни амалга оширди. Унинг ташаббуси билан бутун хотин-қизлар жамоатчилигининг қўллаб-қувватлаши билан «Тинчлик фондига» жуда кўп маблағлар йиғилди, кўплаб совғалар, ёдгорликлар тайёрланди.*

*Масалан, «Ўзбексельмаш» заводининг ишчи-хизматчиларининг ҳар бири «Тинчлик фонди»га бир соатдан, Тошкентдаги 1-тикув фабрикаси ишчилари эса 2 ярим соатдан ишлаб берамиз деб аҳд қилдилар. Тошкент тўқимачилик комбинатининг ишчилари 15,8 тонна калава, 128 минг метр суруп, 83 минг метр газлама, 171 минг дона ғалтак ип ишлаб, 9 минг сўмдан ортиқ маблағ тўпладилар. «Ташсельмаш» заводи коллективи 500 сўмдан кўпроқ, пойтахтнинг Куйбишев районидаги мактабларнинг коллективлари эса 2 минг сўм пул йиғдилар. Чирчиқ шаҳрида ва областимизнинг бошқа саноат марказларидаги ишчи, хизматчи, колхозчилар банклардаги жорий ҳисобга 18 минг сўм пул топширдилар. Биргина Тошкентда сўнгги бир неча кун ичида Тинчлик фондига жами 40 минг сўмдан кўпроқ пул топширилди.*

*Қатъий ишонч билан шуни айтиш мумкинки совет хотин-қизлари конгресс делегатларини зўр меҳмондўстлик билан кутиб оладилар, уларни коммунизм қуриш йўлидаги ижодий меҳнатларининг ажойиб самаралари билан таништирадилар. Шубҳа йўқки, конгресс халқаро проблемаларни ҳал этишда, тинчлик ва хавфсизликни сақлашда аёлларнинг ролини янада оширишга катта ёрдам беради, уларнинг сафларини янада жипслаштириб, сиёсий активлигини кучайтиради.*

*З. ИБРОҲИМОВА*

*Тарих фанлари кандидати, Тошкент фармацевтика институтининг ўқитувчиси.*

## ЭРТАГА МОСКВАДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЖАҲОН КОНГРЕССИ ОЧИЛАДИ

Рассом А. Холиқов чизган.

# МАССИВНИНГ КЎРКИ

Икки қаватли муҳташам бино массивнинг ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Тошкент шаҳрининг Болгарское огород массивининг Боёвут кўчасида қад кўтарган бу чиройли болалар боғчасини Тошкентдаги 209-қурилиш тресті қуриб битказди.

Янги муассасада «Средазтрансстрой» тресті ишчи ва хизматчиларининг 100 дан ортиқ болалари тарбияланмоқда. Боғчада музика хонаси, спорт зали бор. 4 та ётоқхона бўлиб, болалар 4 группада тарбияланмоқда. Шунингдек, боғча 4 та павильон, 2 та душ билан таъминланган. Бу ерда катта сув бассейни ҳам ишлайди.

Р. ИСМАТУЛЛАЕВ.

Суратда: болалар боғчасининг кўриниши.

# Медицина хизмати сессия муҳокамасида

Область соғлиқни сақлаш ходимлари ўз ишларини КПСС Марказий Комитетининг «Аҳоли соғлигини сақлаш ва уларга медицина хизматини янада яхшилаш тадбирлари» ҳақидаги январь Пленуми қарорлари асосида қайта қуриб партия, совет ташкилотларининг яқиндан берган ёрдами туфайли кўпгина ютуқларни қўлга киритдилар. Кейинги уч йил мобайнида мавжуд даволаш-профилактик тармоқлари анча кенгайтирилди ва мустаҳкамланди.

Ҳозир 43 касалхона, 12 диспансер, 8 та медицина-санитария қисмлари, 5 та болалар касалхонаси, 6 та болалар, шунингдек 7 та аёллар консультация хоналари шаҳар аҳолисига хизмат қилмоқда. Медицина тармоқлари янги қурилишлар ҳамда фойдаланилмаётган маъмурий бинолар ҳисобига кенгайтирилмоқда. Кейинги уч йил давомида Олмалиқда шаҳар касалхонаси, Оҳангаронда туғруқхона ва поликлиника, Чирчиқ шаҳрида физиотерапевтика, Янгийўл шаҳрида болалар касалхонаси қурилиб фойдаланишга топширилди. Бекободда эса 240 ўринли типовой касалхона қурилиши бошлаб юборилди.

— Сессия қатнашчиларига шуни қониқиш билан маълум қилиб ўтамизки, — дейди «Область шаҳарлари аҳолисига медицина хизматини янада яхшилаш тадбирлари ва унинг ҳолати» ҳақида доклад қилган область соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири ўртоқ **Ҳошимов**, — медицина муассасалари кейинги вақтларда зарур медицина асбоб-ускуналари билан қайта жиҳозланди. Ҳозир областимиз шаҳарларида 48 рентген, 18 физиотерапевтика ва 6 та электрокардиограмма кабинетлари очилди. Даволаш-профилактика муассасалари қўшимча 20 та санитария машиналари олдилар. Медицина муассасалари ишида даволашнинг янгидан-янги методлари ва замонавий препаратлар кўплаб жорий қилинмоқда.

Бу соҳада Оҳангарон, Олмалиқ соғлиқни сақлаш бўлим раҳбарлари участкаларни мустаҳкамлашда бирмунча ишларни амалга оширдилар. Масалан, Янгийўл шаҳар мутахассислар бригадаси ҳар йили амалий ёрдам кўрсатиш учун колхоз ва совхозларга чиқиб кетадилар. Чирчиқ шаҳар болалар касалхонасининг коллективи Юқори Чирчиқ районидаги Товоқсой участка касалхонасига яқиндан ёрдам кўрсатиш мақсадида ўз оталигига олди.

Докладчи ва музокарада қатнашган депутатлар аҳолига медицина хизмати кўрсатишда эришилган ана шу ютуқлар билан бирга меҳнаткашларга медицина хизмати кўрсатишда ҳали кўпгина камчилик ва нуқсонлар борлигини таъкидладилар, уларни бартараф қилишга доир мулоҳазаларни ўртага ташладилар.

Аҳоли ўртасида санитария-оқартув ишлари мунтазам равишда олиб борилмайди. Профилактик ва санитария-эпидемия тадбирларини ўтказиш ишига аҳоли жуда кам жалб этилади. Кўпгина савдо ва коммунал хўжаликларнинг санитария ҳолати жуда ёмон аҳволда. Шаҳарларда тозалик учун кураш ва шунингдек тўпланиб қолган ахлатларни ташиб чиқариш яхши ташкил қилинмаган.

Шуни ҳам айтиб ўтиш кераккн, саноат корхоналари раҳбарлари, жамоатчилик ташкилотлари ҳамда медицина ходимлари корхоналарда меҳнат шароитини яхшилаш ва техника хавфсизлиги қоидаларини сақлашни таъминловчи тадбирларни етарли ўтказиб турмайдилар.

— Олмалиқ шаҳри, — дейди депутат ўртоқ **Воронцев**, — оғир саноат марказларидан бири. Шунга қарамай саноат корхоналарининг раҳбарлари ишчиларга медицина хизмати кўрсатишни яхшилашда медицина ходимларига яқиндан ёрдам бермаётирлар. Масалан, цемент заводининг директори Васильев, трест бошқармаси нинг бошлиғи Хонин ўртоқлар завод медицина санитария қисми учун бино ажратишни икки йилдан буён чўзиб келмоқдалар.

Сессия қатнашчилари Чирчиқ шаҳар болалар касалхонасининг врачи ўртоқ **Капилованинг** нутқини айниқса зўр қизиқиш билан тингладилар.

— Шаҳар болалар касалхонаси, — деди у, — 27 минг болага хизмат қилмоқда. Ўтган уч йил давомида касалхонада ўринлар миқдори икки марта кенгайтирилди. Бундан ташқари рентген, физиотерапевтика, ревматология кабинетлари янгидан очилди. Ҳозир касалхона коллективи коммунистик меҳнат коллективи деган шарафли ном учун курашмоқда.

Оҳангарон шаҳар ижроия комитетининг раиси, депутат ўртоқ **Азимов** сессияда касалхоналардаги ўринлар сони фойдаланилмаётган маъмурий бинолар ҳисобига 240 ўринга кенгайтирилганини айтади.

— Шунингдек дейди, у, — 25—50 ўринли камқувватли стационар бўлимлар 100—150 ўринли қилиб кенгайтирилди. Янги типовой туғруқхона, 2 та болалар консультацияси очилди.

Лекин, — дейди нотиқ бундан аҳолининг медицина ёрдамига бўлган талаби тўла қондирилапти деган маъно келиб чиқмайди. Айниқса янги Оҳангарон шаҳарчамизда 25 минг аҳоли яшаётган бўлишига қарамай типовой касалхона йўқ. Мавжуд касалхоналар эса медицина ускуналари ва инвентарлари билан тўла таъмин қилинмаган. Малакали медицина мутахассислари ҳам етишмайди. Ҳозир шаҳарчада штатдаги 200 врач ўрнига фақатгина 104 киши ишламоқда. Нотиқ Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрлиги ва меҳнаткашлар депутатлари область Советидан янги шаҳарда 200 ёки 300 ўринли касалхона қуриш ишини тезлаштиришни талаб қилди.

Ўзбекистон металлургия заводи ҳузуридаги медицина-санитария бўлими мудирининг ўринбосари ўртоқ **Соболеванинг** нутқи сессия қатнашчилари томонидан қизғин кутиб олинди.

— Заводимиз маъмурияти, — дейди ўртоқ Соболева, — хирургия травмотология бўлимини кенгайтиришга яқиндан ёрдам берди. Янги хирургия корпуси қурилди. Бу корпуслар завод ҳисобига турли медицина ускуналари билан жиҳозланди. Эндиликда завод ишчилари ва уларнинг оилалари Бекобод шаҳрининг ўзида ҳар томонлама медицина ёрдами олиш имкониятига эга бўлдилар. Афсуски, дейди нотиқ, — бизда ҳали ҳам онколог, неврапотолог каби мутахассислар етишмайди. Бекобод шаҳрида ҳозир 120 врач ўрнига 69 киши аҳолига хизмат қилмоқда. Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрлигининг буйруғи билан ўтган йили Оймуҳамедов, Зоидқулов, Аминов каби ўртоқлар малака ошириш курсига ўқишга юборилган эди. Ваҳоланки бу ўртоқлар ўқишдан кейин ўз иш жойларига эмас, балки ўз хоҳишларича шаҳардан кетиб қолдилар.

Шундан сўнг Сессия қатнашчилари область судининг раиси ўртоқ **А. Расулованинг** Тошкент области ва шаҳар халқ судларининг иши ҳақидаги докладини эшитдилар ва муҳокама қилдилар. Докладчи ва музокарада қатнашган Тошкент шаҳар Киров район бош халқ судьяси ўртоқ Одилов, Ленин район халқ судьяси Бравер ўртоқлар саноат корхоналари партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари ёшлар ўртасида сиёсий тарбиявий ишларни етарли олиб бормаётганликлари натижасида ёшлар ўртасида ичкиликбозлик, совет ёшларига ёт бўлган турли бемаъни ҳаракатларнинг келиб чиқишига сабаб бўлаётганлигини алоҳида уқтириб ўтадилар.

Депутат ўртоқ **Бравер** сессия қатнашчилари эътиборини маҳаллалардаги ўртоқлик судларининг фаолиятини янада ошириш, уларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш лозимлигига қаратади.

Сессия қатнашчилари ҳар иккала масала юзасидан тегишли қарор қабул қилдилар.

# Дружиначилар слёти

Яқинда пойтахтимизнинг Октябрь район дружиначилари слети бўлиб ўтди. Район милиция бўлимининг бошлиғи У. Хожихонов район дружиначиларининг фаолияти ва галдаги вазифалари тўғрисида доклад қилди.

Докладчи кейинги вақтда халқ дружиначиларининг фаолияти тобора ривожланаётганлиги, кўнгилли дружиначилар жамоат тартибини муҳофаза қилишда актив иштирок этаётганликларини район мисолида батафсил сўзлаб берди. Шуниси қувончлики, ҳозир район территориясида ичкиликбоз, жамоат тартибини бузувчи ва ижтимоий фойдали меҳнатдан бўйинтовловчи баъзи текинхўрларга қақшатғич зарба берилаётир. Қўлларига қизил алвон таққан дружиначи йигит-қизлар ана шу курашнинг олдинги сафларида бормоқдалар.

Октябрь районида ҳозир 130 дан ортиқ халқ дружинаси отряди бор. Буларнинг кўпчилиги завод, фабрика ва маҳаллалар ҳузурида ташкил қилинган. Ана шу дружина отрядлари сафларида 3 мингдан ортиқ йигит-қиз бор. Кўнгиллилар томонидан жиноятчиликнинг олдини олиш, майда безориликларга қарши курашиш юзасидан амалга оширилаётган тадбирлар, айниқса, диққатга сазовордир. Трактор йиғув заводи дружиначилар штабининг бошлиғи Гарипов, қурилиш техникумидаги дружиначилар командири Мальков, район комсомол комитети ҳузуридаги дружиначилар бошлиғи Юсупов, «Октябрь 40 йиллиги» маҳалласи дружиначилар штабининг бошлиғи Йўлдошев ўртоқлар ўз фаолиятларида эскилик сарқитларига қарши курашга жиддий эътибор бермоқдалар.

Докладдан сўнг қизғин музокаралар бошланди. 2-пойафзал фабрикаси дружиначиларининг командири Кавтанюк, «Узгоспроект» дружиначиларининг бошлиғи Шоюсупов, чинни заводи ҳузуридаги дружиначилар штабининг бошлиғи Ҳакимжонов, «Октябрь 40 йиллиги» маҳалласидаги дружиначилар штабининг бошлиғи Йўлдошев ўртоқлар ўз сўзларида жамоатчилик ёрдамида дружиначилар бажараётган ишлар, халқ дружинасининг фаолиятини янада яхшилаш учун нималарга эътибор бериш кераклиги ҳақида батафсил тўхталдилар.

Слетда жамоат тартибини муҳофаза қилишда намуна кўрсатиб ишлаётган ўндан ортиқ дружиначилар штабига Ўзбекистон ССР жамоат тартибини муҳофаза қилиш министрлиги ва шаҳар ижроия комитети милиция бошқармасининг Фахрий ёрлиқлари, тантанали суратда топширилди. Слет қатнашчилари шаҳардаги барча халқ дружиначиларига қарата мурожаат қабул қилдилар.

З. МУҲАММАДЖОНОВ.

# ТОЗАЛИК—СОҒЛИК ГАРОВИ

Қорин тифи ва дизентерия билан оғриган беморлар ўз ахлатлари билан жуда кўп миқдорда касаллик микробларини тарқатади. Шунингдек, унга парвариш қилиб турган киши гигиена қоидаларига риоя қилмайдиган бефарқ бўлса ташқарига чиққан касаллик микроблари сувга, идиш-товоқларга, озиқ-овқатларга, бошқа буюмларга қўниши мумкин.

Ташқи муҳитда ичак касалликларининг микроблари узоқ вақтгача сақланади. Жумладан, улар сабзавотларда, ҳўл меваларда бир неча кундан бир неча ҳафтагача тирик бўлади. Улар сувда ҳам ҳалок бўлмайдилар. Сутда фақат тирик сақланмай, балки кўпайдилар ҳам.

Микроблар билан ифлосланган озиқ-овқат, сабзавот ва ҳўл меваларни истеъмол қилиш ҳам соғлом кишиларга юқумли ичак касалликларини юқтиради.

Пашшалар ичак касалликларини тарқатувчи зараркунандалардир. Кўчалар, майдонлар, ҳовлилар ифлос бўлганда пашшалар ҳаддан ташқари кўпаяди. Демак, юқумли ичак касалликлари асосан санитария ва гигиена қоидаларининг бузилиши натижасида тарқалади.

Ичак касалликларига қарши курашда оғриган беморни ўз вақтида касалхонага ётқизиш керак. Бу билан, бир томондан касалликни бошқаларга юқтирмаслик чораси кўрилса, иккинчидан беморнинг тезлик билан соғайиши таъминланади.

Ичак касаллиги билан оғриган бемор гигиена қоидаларига тўла риоя қилиши лозим. Бунинг учун ҳовлилар, майдонлар ва кўчаларни озода сақлашга алоҳида эътибор бериш керак. Ахлат ташланадиган яшиклар ва чуқурлар тез-тез тозаланиб туриши даркор. Ҳаммаёқ озода бўлса пашшаларнинг кўпайишига йўл қўйилмайди. Демак, санитария ва гигиена қоидаларига риоя қилиш ичак касалликларининг олдини олишнинг бирдан-бир асосий шартидир.

Тошкент шаҳрининг санитария ҳолатини кўнгилдагидек деб бўлмайди. Ахлатлар кўпинча тўпланиб ётади. Пойтахтнинг баъзи маҳаллаларида санитария қоидаларига риоя қилмаслик ҳоллари рўй бермоқда.

Шаҳар санитария ҳолатини яхшилаш учун, бизнингча уч киши (участка врачи, участкага бириктирилган милиция ходими ва маҳалла комиссиясининг раиси)дан иборат фавқулодда комиссия тузиш керак. Комиссия медицина-гигиена қоидаларининг бузилмаслиги устидан назорат қилиб туради.

В. МАЖИДОВ,

Тошкент Давлат медицина институти юқумли касалликлар кафедрасининг мудири, доцент.

ҲИКОЯ

# БОЛИНИ ТОТГАН...

*Думи чиқадиган бўлса туямас, сичқон ҳам ютма. Ҳазм қилиш ҳисоб. Кошкийди жабрини ўзи тортса. Энди кимга керак унинг қўша-қўша участкаси-ю, мол-дунёси...*

*Ҳожиакбар шунинг хаёлини суриб турганида, тўсатдан хотинининг товуши уни ҳушига келтирди.*

*— Дунёни сел олса тўпиғига чиқмайдиган эркак экансиз-да. Ўғлингизнинг бошида шунча ғалва-ю...*

*— Нима қил дейсан, дунёсини кўчага олиб чиқиб сочиб юборайми?*

*— Сизга бир нарса айтиб балога қолади одам. Аҳмаджоннинг олдига боринг, зора ёрдам берса. Ҳар қалай унинг ошна-оғайнилари юқорида ишлайди.*

*— Мен ҳам шуни ўйлаб ўтирувдим. Ўзиям яқинда касалхонадан чиққан. Уйида бўлса керак. Бир бориб келай,— деди-да, Ҳожиакбар йўлга равона бўлди.*

*У жиянининг ҳовлисига етиб келди-ю, эшикни тақиллатишга юраги дов бермай дарахт тагида анча туриб қолди. Кейин гавдасини орқага олиб, гардонини қийшайтириб, бир қўли билан дарбозанинг кесакисини ушлаб ҳовлига қараса Аҳмаджон осилиб тушган ток навдаларини бойлаб юрибди «ўҳу» деб йўталиб кирди. Тоға-жиян қучоқлашиб кўришди.*

*— Бу нима қилганинг, жиян. Шунақа ишларинг бор экан айтиб юбормайсанми. Ўзим бир пастда текислаб берардим.*

*— Раҳмат тоға, кучинг борида ўзингдан қўймасин деганлар.*

*— Ўзинг тузукмисан? Куни кеча эшитсам бўладими-я.*

*— Яхши, яхши. Қани уйга.*

*— Ҳожиакбар кўрпачага ўтириши биланоқ беш ёшлар чамасидаги Баҳтиёр «тоғам келдилар» деб ўзини унинг бағрига отди. Ҳожиакбар унинг бошини силар экан кўзи ҳовлида ақиқдай қизариб турган гилосга тушди.*

*— Бу ҳам ўн кунча касалхонада ётиб чиқди, тоғаси.*

*— Бир қадам олислиги олисда. Худо умри билан берган бўлса ҳеч нарса қилмайди. Ўзингга нима бўлди, ўзингга.*

*— Нимасини айтасиз. Фалокат. Ишга кетаётсам Баҳтиёрлардек бола муюлишдаги тор кўчадан мушук боласини қувлаб, келаётган машинанинг тагига кириб кетай деяпти. Ўзимни болага отдим. Шофер ёш эканми, ё тормози яхши ишламадими. Шарт келиб урди. Ағдарилиб тушдим. Бир вақт қарасам касалхонада ётибман. Хайрият бола бутун қолибди. Шу баҳона бўлиб беш-олти кун узила тушиб олдик. Болдир суягим дарз кетган экан. Гипслаб тузатиб юборишди.*

*— Отанг раҳматли ҳам кўп саховатли одам эди. Қўлидан келган ёрдамини ҳеч кимдан аямасди. Баъзи ишларинг отангнинг тайёр ўзи. Қадди-қоматинг ўхшаш. Айниқса отангнинг бурнини қирқиб олиб сенга ёпиштириб қўйгандек,— деб тоға тузукроқ дастёри йўқлигидан нолиган, кўзига ёш олиб Аҳмаджонни ўзидан хабар бердирмагани учун койиган бўлди.*

*— Ўзим арвоҳ хотира қилиб кўргани келмасам, сенлар йўқлармидиларинг. Ҳали ҳам олдинги ишингдамисан?*

*— Ҳа, ўшанда.*

*— Баҳовуддинни эшитдингми? Иши чатоқ.*

*— Ўзи ҳам кейинги пайтларда босар-тусарини билмай қолувди. Ҳамма айб сизда. Беш кунлик даври-давронига маст бўлиб болани ўқитмадингиз. Ҳунарли қилмадингиз. Оқибат нима бўлди?*

*— Нима ҳам дердим, жазосини тортсин. Мен у тўғрида эмас, участка ҳусусида келдим. Боши омон бўлса бир кун эмас бир куч қайтиб келар. Хотини Жарариқдаги участкасида. Шу тўполондан кейин шаҳар ҳовлини ташлаб опоқинг билан Қатортолдаги участкага кўчиб бордик. Ишнинг кетишига қараганда ҳовли-жой ҳам мусодара бўладиганга ўхшайди.*

*— Айлантирганда беш жонсизлар. Учта ҳовли-жойнинг нима кераги бор.*

*— Ҳаммасини фабрика директори қилди. Баҳовиддин склад мудири эди. Ўзи ҳам илинди, уни ҳам илинтирди. Ўзингдан қолар гап йўқ. Энди буёғини ўзинг тўғрилаб юборсанг.*

*— Йўқ тоға, ҳаммасининг илдизи бир. Қўлимдан ҳеч нарса келмайди. Болини тотган заҳарига ҳам чидайди.*

*Ҳожиакбар ҳеч нарса деёлмай гардони суяксиздай боши пастга тушиб кетаверди...*

*Зиёуддин ОРИПОВ.*

# КАНИКУЛ КЎНГИЛЛИ ЎТСИН

Ёзда болаларнинг яхши дам олиши, соғлиқларини мустаҳкамлашлари учун қатор тадбирларни амалга ошириш лозим. Каникул пайтида ҳам кун тартибига тўла риоя қилиш муҳим аҳамиятга эга. Вақтни бекор ўтказиш, кўп ухлаш, кун бўйи китоб ўқиш ярамайди. Бир кунда бир неча марта чўмилиш зарар.

Уйқу бола организми учун жуда катта аҳамиятга эга бўлиб, мияга дам беради. Кичик ёшдаги мактаб ўқувчилари кундуз куни ҳам бир соатча ухлашлари керак. Ўқувчи форточкаси ёки деразаси очиқ хонада ухлаши лозим. Айниқса, каникул вақтида эрта ётиб, эрта туриши фойдалидир. Бирхил вақтда уйқуга ётишга одатланиш керак.

Тўғри овқатланиш боланинг нормал ўсишига катта фойда келтиради. Сут ва сут маҳсулотлари тухум, янги мева ва сабзавотлардан истеъмол қилиб туриш керак. Ҳар куни маълум бир вақтда 4 марта овқатланиш даркор. Болаларга юрган йўлида туриб овқатланишига руҳсат берманг.

Ёзда соф ҳавода кўп юриш керак. Тоза ҳаво ўпка, юрак ва миянинг яхши ишлаши учун айниқса зарурдир. Шаҳар чеккаларига экскурсияларга чиқиб туришнинг фойдаси катта. Бунда болаларнинг организми чиниқади. Натижада бола организми совуқ ва иссиққа чидамли бўлиб қолади.

Ҳурматли ота-оналар! Фарзандларингизнинг ёзда мириқиб дам олишлари, янги ўқув йилига куч-қувват тўплашлари, соғлом ўсишлари учун юқорида айтилган тадбирларни амалга оширишни унутманг.

Н. ТЎРАЕВА,

Тошкент шаҳар санитария маорифи уйининг врач методисти.

## Мамлакатлар Одамлар Воқеалар

# ИРОҚДА РЕПРЕССИЯЛАР

*ПАРИЖ, 21 июнь. (ТАСС). Собиқ сержант Мустафо Бадрга чиқарилган ўлим ҳукмининг ижро этилганлигини Франс Пресс агентлиги Мосулдан (Ироқ) хабар қилади. Сержант Мустафо Бадр 1959 йилнинг баҳорида Мосул исёнини бостиришда қатнашганликда айбланган эди. Ҳарбий суд ана шу ишда айбланган яна икки гражданни ҳам ўлим жазосига ҳукм қилди. Яқин вақт ичида ҳарбий судда Шаввоф исёнидан кейин Мосул гарнизонига қўмондонлик қилган собиқ бригада генерали Ҳасан Абуд иши кўрила бошлайди.*

*Бағдоддаги ҳарбий суд беш кишини, шу жумладан уч ўқитувчини Қосим режими даврида Диала вилоятида коммунистик пропаганда юргизишда айблаб, беш ойдан тортиб, беш йилгача қамоқ жазосига ҳукм қилди. 18 кишидан иборат қолган айбдорлар олти ой муддатга шартли турма жазосига ҳукм қилинган.*

# ГФР БИЛАН ГДР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАРНИ НОРМАЛЛАШТИРИШ УЧУН

БЕРЛИН, 21 июнь. (ТАСС). Германия Демократик Республикасининг ҳукумати мурожаат эълон қилди. ГДР ҳукумати бу мурожаатида ҳар иккала герман давлати ўртасида амалий ва нормал муносабатлар ўрнатиш учун шароит вужудга келтиришни таклиф этади.

Мурожаатда Ғарбий Германияда реваншчилик майиллари кучайиб бораётганлиги муносабати билан ГДР ҳукумати қаттиқ ташвишланаётганлигини билдиради.

Мурожаатда яна қуйидагилар таъкидланади: Бонн ҳукумати бутун дунёда тинчликни хавф остида қолдираётган хатарли найранглар ишлатмоқда.

Германия Демократик Республикаси ҳукумати ҳар иккала герман давлати ўртасидаги муносабатларни нормаллаштириш учун шароит вужудга келтиришни таклиф этади ва, жумладан, ҳар иккала давлат бир-бирининг сиёсий ва ижтимоий тузумини ҳурмат қилиш, куч ишлатишдан воз кечиш, бошқа давлатнинг чегарасини ҳурмат қилиш, шунингдек ядро қуролини синаб кўриш, тайёрлаш ва сотиб олишдан воз кечиш мажбуриятларини олиши лозим, деб уқтириб ўтади.

## ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

▲ Игорь Моисеев бадиий раҳбарлигидаги СССР халқ рақси ансамблининг Чилидаги гастроллари совет санъатининг тантанасига айланди. Газеталар ансамблнинг концертлари ҳақида кўплаб фотосуратлар ва рецензиялар босиб чиқармоқдалар. Бу фотосурат ва рецензияларда совет рақкосларининг маҳоратига юксак баҳо берилади. СССР халқ рақси ансамбли гастроль қилиш учун Перуга жўнаб кетди.

▲ Лейпциг шаҳри атрофидаги Маркклебер деган жойда Германия Демократик Республикасининг қишлоқ хўжалик виставкаси ўз ишини давом эттирмоқда. Кооператор деҳқонларнинг илғор тажриба форуми бўлиб қолган виставка республика қишлоқ хўжалигини социалистик асосда қайта қуриш соҳасидаги муваффақиятлар тўғрисида ҳикоя қилади. Виставка павильонларида ҳозиргача 250 минг киши бўлди.

▲ Яман Республикасига содиқ бўлган қабилалар Яманнинг шарқи-шимолий чегарасида Саудия Арабистонидан Яман территориясига ёриб ўтишга уринган контрреволюционерлар отрядини тор-мор келтирдилар. Сотқинлардан юз киши ўлдирилди.

▲ Америка олтинчи флотининг саккиз ҳарбий кораблдан иборат эскадраси олти кунлик расмий визит билан Байрутга келди. Американинг олтинчи флотининг қўмондони вице-адмирал Уильям Жентнер эскадрага қўмондонлик қилмоқда.

▲ Тўла бўлмаган маълумотларга қараганда, Жанубий Корея устида пайдо бўлган тўфон натижасида йигирмадан кўпроқ киши ҳалок бўлган ва ўн мингдан кўпроқ киши бошпанасиз қолган. Тўфондан кейин сел бошланган, дарёлар қирғоқлардан тошиб чиқиб, бир қанча қишлоқларни сув остида қолдирган.

▲ Эквадордаги тоғли Реторно қишлоғи устига ёмғир ювган ер массаси ўпирилиб тушган. Бунинг натижасида деҳқонларнинг ҳамма уйлари вайрон бўлган, 17 киши ҳалок бўлган, неча юзлаб киши шикастланган, ўнлаб киши бедарак йўқолган. Бу фожиа Эквадор тоғларидаги сел натижасида рўй берган.

▲ Мексиканинг бир қанча районларида жазирама иссиқ бўлаётир. Бу иссиқ ҳаво болаларга айниқса оғир таъсир кўрсатмоқда. Матбуотнинг хабар беришича, апрель ойидан буён Монтеррей шаҳрида иссиқ ҳаводан юз бола ўлган. Икки минг бола оғир аҳволда ётибди. (ТАСС).

# Рим папаси сайланди

РИМ, 21 июнь. (ТАСС). Ватикандаги Синст капелласи устида оқ тутун кўтарилди. Мавжуд традицияга мувофиқ, ана шу оқ тутун кардиналлар йиғилиши вафот этган папа Иоанн XXIII нинг вориси — янги папани сайлаганлигидан далолат беради.

Милан архиепископи кардинал Монтини Римнинг янги папаси қилиб сайланганлиги бу ерда эълон қилинди. Монтини Павел VI номини қабул қилди.

Совет Иттифоқи индонез халқига 18 та йирик объектни қуришда техника ёрдами кўрсатмоқда. Бу объектлар Индонезия Республикаси мустақил экономикасини вужудга келтиришда муҳим роль ўйнайди. Индонезиянинг энг йирик ороли — Калимантанда ҳозир қурилаётган йўл ана шундай объектларнинг биридир. Йўлнинг қарийб 600 километри чакалакзор ва ботқоқликлардан ўтади. Суратда: қурилиш трассасида.

Б. Иванов фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

# ХИТОЙ ЯНГИЛИКЛАРИ

ПЕКИН, 21 июнь. (ТАСС). Хитойда Цзянсу вилоятида барпо этилаётган Цзяндус ирригация узелининг йирик, дастлабки замонавий сув-насос станциясини қуриш тугалланди.

Станцияда Шанхайда тайёрланган саккизта электродвигатель ўрнатилди. Бу электродвигателлар ҳар бирининг қуввати 800 киловаттдир. Бир насос бир суткада 5.300 гектардан зиёд шолипояни суғориши мумкин.

* * *

Кузги экинлар уриб-йиғиб олинганидан кейин июнь ойининг биринчи ўн кунлигидан бошлаб ёзги ҳосил донини топшириш ва харид қилиш ҳам бошланди. Ҳозиргача Цзянсу, Аньхуэй, Хэнань, Хубэй ва Шэньси вилоятларида омборларга кўп минг тонналаб дон топширилди.

## Реклама ва Эълонлар

# ТЕЛЕВИДЕНИЕ

**23 ИЮНДА**

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 12.00 — **Физкультура билан шуғулланинг**. 12.20 — Мультипликацион фильм (болалар учун). 12.40 — кино ҳаваскорлари суратга олади. 13.45 — **Шахсий биринчилик учун, Биринчи тўп** (ёшлар учун қисқа метражли фильмлар).

Ўзбек тилида: 14.45 — **Концерт** (ёшлар учун).

Рус тилида: 18.00 — **Малика-қурбақа** (болалар учун) мультипликацион фильм, 18.45 — **Телевизион янгиликлар**. 19.00 — **Рус қўшиқ ва рақслари**, 19.35 — **Новости дня** киножурнали ва **Гуноҳкор фаришта** номли киноповесть.

Ўзбек тилида: 21.20 — **Сўнгги хат** (В. Строганов ҳикояси асосида телеинсценировка). 21.40 — **Телевизион янгиликлар**. 21.55 — Мақомлардан парчалар.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — дан **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари**.

# ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — гастролга чиқиш олдидан — 23/VI да **Нодира**, 24/VI да **Алпомиш**.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 23/VI кеч соат 9 да **Ўзбек давлат эстрадаси концерти**. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Муҳаммаджон Мирзаев**, эстрада солистларидан **Фахриддин Умаров**, **Тўхта Рисметова**, **Дилбар Абдуллаева** ва чолғу ансамбли қатнашади. Касса кундуз соат 2 дан очилади.

# КИНО

**ҚИШКИ БИНОДА:**

**Римлик журналист** — «МИР» «ИСКРА», НАВОИЙ номли, (кундуз ва кечқурун).

**Капрон тўр** — «ИСКРА» (эрталаб соат 9 яримда), «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

**Йўқлаб олинг** — «ВОСТОК» (тоқ соатларда).

**Тирилиш** (1 ва 2-серия) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

**Тўрт юрак** — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

**Петербург кечаси** — «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

**Дунёнинг яратилиши** — «ВОСТОК» (кеч соат 6 ва 8 да).

**Янги Деҳли** — «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун).

**ЁЗГИ БИНОДА**

(Сеанслар кеч соат 9 ва 10-40 минутда)

**Болали уй** — «ВАТАН».

**Катта кинопрограмма кечаси** — НАВОИЙ номли.

**Римлик журналист** — «ФЕСТИВАЛЬ», «МЕҲНАТ».

**Олғирлар** — КАФАНОВ номли.

**Шахсан маълум** — 1 МАЙ номли.

**1) Пистирма, 2) Икки солдат** — «ШАРҚ».

**Ўтган ёзда** — «ПОБЕДА».

**Соф виждон** — «ПАХТАКОР».


Редактор ўринбосари
И. СУЛАЙМОНОВ.

*«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана, промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.*

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004. Редактор ўринбосари — 25885. Секретариат — 34808. Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат, транспорт ва маҳаллий ахборот бўлимлари — 33785. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31.936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

*«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.*

Р. 06485 ИНДЕКС 64695. 1622.